N. 18.—1863. Четвергъ.—Czwartek. 21 Февраля. / 21 Lutego.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Часть Оффиціальная.

ВИЛЬНО.

Во вторникъ, 19 февраля, въ высокоторжественный день восшествія на престолъ **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА**, членомъ святѣйшаго правительствующаго сүнода, высокопреосвященнымъ *Іосифомъ*, митрополитомъ Литовскимъ и Виленскимъ, соборнѣ, съ преосвященнымъ Игнатіемъ, епископомъ Брестскимъ и почетнѣйшимъ духовенствомъ, въ 11 часовъ утра, въ церкви св. Троицкаго монастыря, совершена была божественная литургія и послѣ оной молебствіе о здравіи и благоденствіи **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** и всего Августѣйшаго дома, въ присутствіи его высокопревосходительства, члена государственнаго совѣта, Виленскаго военнаго, Гродненскаго, Ковенскаго и Минскаго генералъ-губернатора, начальника Виленскаго военнаго округа, генерала отъ инфантеріи, генералъ-адъютанта Владиміра Ивановича *Назимова*, а равно всѣхъ гг. военныхъ и гражданскихъ чиновъ и другихъ почетныхъ особъ. При чемъ съ Виленскихъ укрѣпленій данъ былъ 101 пушечный выстрѣлъ. Въ то же время въ римско-католическомъ каѳедральномъ соборѣ св. Станислава, а равно и въ другихъ храмахъ всѣхъ исповѣданій совершены были молебствія.

Въ 4 часа по полудни, высшее духовенство, военные и гражданскіе чины и другія почетныя особы имѣли у его высокопревосходительства главнаго начальника края обѣденный столъ.

Вечеромъ городъ былъ иллюминованъ.

Попечитель Виленскаго учебнаго округа, дѣйств. ст. сов. князь А. П. Ширинскій-Шихматовъ уѣхалъ въ С.-Петербургъ.

ИЗВѢСТІЯ ИЗЪ ПОЛЬШИ.
ПОСЛѢДНІЯ ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ДЕПЕШИ.

Варшава, 15-го февраля.

Шт.-кап. полоцкаго пѣхотнаго полка Новродско-Опашинскій, съ двумя ротами и сотнею казаковъ, выступивъ чрезъ Бржезины въ Лодзь, для преслѣдованія шайки, и извѣстясь въ Лодзяхъ, что мятежники, при извѣстіи о приближеніи войскъ, бросились обратно въ Бржезину, пошелъ имъ на перерѣзъ лѣсомъ и 12-го числа настигъ ихъ въ числѣ 1,000 человѣкъ, расположившихся бивуакомъ въ лѣсу. Мятежники бѣжали, но были преслѣдуемы и понесли совершенное пораженіе. На мѣстѣ осталось до 200 убитыхъ, 20 раненыхъ; взято въ плѣнъ 85, много оружія, лошадей, 2 пушки и 1 мортирка. У насъ убитъ 1, раненъ 1, контужены 2. (Сѣв. Поч.)

Житоміръ, 16-го февраля.

Изъ Люблинской губерніи получены извѣстія, что 10 числа шайка мятежниковъ, находившаяся у Дубенки (на лѣвомъ берегу Буга, близъ Хелма), захвачена въ лѣсу отрядомъ, высланнымъ изъ Красностава. Предводительствовавшій сю докторъ Нечай и 40 человѣкъ другихъ плѣнныхъ отправлены чрезъ Хелмъ въ Красноставъ.

Варшава, 16 февраля.

Изъ Радомской губерніи получена слѣдующая депеша: „Преслѣдуемая нашими войсками шайка Лангевича, соединившаяся съ другою шайкою, Незеранскаго, настигнута 14-го числа у Вологозева и разбита совершенно. Весь обозъ, изъ 70 фуръ и 152 лошадей, взятъ; Лангевичъ, раненый, ускакалъ къ Іендржіову; крестьяне приводятъ изъ лѣсу плѣнныхъ, которыхъ уже до 200 человѣкъ. Наша потеря ничтожна.“ (Голосъ.)

Изъ телеграммъ, уже опубликованныхъ въ „Русскомъ Инвалидѣ“, и изъ послѣднихъ полученныхъ донесеній видно, что какъ въ Царствѣ Польскомъ, такъ и въ пограничныхъ съ нимъ частяхъ западныхъ губерній, мятежническія партіи еще продолжаютъ появляться.

Такимъ образомъ, кромѣ партій, вновь собравшихся въ окрестностяхъ Бялы, Брестъ-Литовска, въ капинскомъ уѣздѣ и у Згержа, по свѣдѣніямъ, полученнымъ военнымъ начальникомъ ломжинскаго округа, свиты **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** генералъ-маіоромъ графомъ Толемъ, шайки мятежниковъ скрываются въ лѣсахъ по направленію Замброва и Тикоцина; противъ нихъ направлены подвижныя колонны. Партіи, появлявшіяся въ смежныхъ частяхъ западнаго края, были, впрочемъ, весьма незначительны, и онѣ, можно сказать, не имѣли уже характера политическаго, а ограничивались разбоемъ и грабежемъ.

Въ послѣднее время получено было также свѣдѣніе о сборѣ мятежниковъ въ 30-ти верстахъ отъ Гродно, за м. Сопочкинымъ, вблизи сел. Камыша. Гродненскій губернаторъ, на основаніи этого свѣдѣнія, выслалъ подвижную колонну, подъ командою полковника Вернера; но отрядъ никакой шайки не нашелъ и арестовалъ лишь нѣсколько лицъ, на которыхъ указывали сами крестьяне, объявившіе, что послѣ ареста этихъ зачинщиковъ у нихъ будетъ спокойно.“ (Голосъ.)

Приказъ войскамъ кіевскаго военнаго округа. Января 22-го военный министръ телеграфическою депешею сообщилъ мнѣ Высочайшее повелѣніе, чтобы пограничные съ царствомъ польскимъ уѣзды объявить нынѣ же на военномъ положеніи, и въ случаѣ появленія мятежническихъ шаекъ, судить захваченныхъ съ оружіемъ по полевымъ законамъ.

Посему, приказомъ, отданнымъ 17 числа сего мѣсяца, N. 8-й, по войскамъ кіевскаго военнаго округа, объявивъ владиміръ-волынскій уѣздъ на военномъ положеніи, я предписалъ командующему резервною бригадою 2-й кавалерійской дивизіи, генералъ-маіору Салькову, вступить въ исправленіе должности военнаго начальника означеннаго уѣзда, со всѣми правами и обязанностями, изложенными въ Высочайше утвержденныхъ правилахъ, объявленныхъ въ приказѣ по военному вѣдомству 19 августа 1861 года, за N. 167.

Нынѣ, по случаю возникшихъ въ послѣднее время въ царствѣ польскомъ безпорядковъ, угрожающихъ распространеніемъ сопредѣльнымъ съ онымъ губерніямъ ввѣреннаго мнѣ края, если бы и въ сихъ губерніяхъ появились вооруженныя шайки мятежниковъ, **ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ** благоугодно было, Именнымъ Высочайшимъ повелѣніемъ, въ 14-й день сего января мнѣ даннымъ, временно облечь меня особою властью, присвоенною командиру отдѣльнаго корпуса въ военное время, и уполномочить меня употреблять въ этомъ случаѣ слѣдующія чрезвычайныя мѣры:

1) Изъ числа лицъ, взятыхъ съ оружіемъ въ рукахъ, при сопротивленіи воинской силѣ и гражданскимъ властямъ, или при нападеніи на воинскихъ чиновъ и мирныхъ жителей, немедленно предавать военному суду предводителей и главныхъ зачинщиковъ, по полевому уголовному уложенію, съ тѣмъ, чтобы приговоры судовъ, по конфирмаціи оныхъ мѣстными военными губернаторами, а гдѣ таковыхъ нѣтъ, начальниками дивизій, въ губерніяхъ расположенныхъ, приводились въ исполненіе на мѣстахъ преступленія.

2) Для опредѣленія степени виновности остальныхъ затѣмъ лицъ, какъ взятыхъ съ оружіемъ въ рукахъ, такъ и изобличенныхъ въ содѣйствіи мятежникамъ доставленіемъ имъ оружія, способовъ продовольствія или укрывательствомъ виновныхъ, учреждать, по назначенію моему, особыя коммиссіи, по предварительному разбору которыхъ, согласно утвержденію моему, лицъ болѣе виновныхъ предавать военному суду по полевому уголовному уложенію, а остальныхъ подвергать административнымъ взысканіямъ, по моему усмотрѣнію; приговоры же военно-судныхъ коммиссій по дѣламъ сего рода представлять на мою конфирмацію.

3) Если въ числѣ мятежниковъ окажутся эмиссары, прибывшіе съ цѣлью возбужденія и распространенія возмущенія, то поступать съ ними на основаніи вышеизложенныхъ правилъ, т. е. предавать полевому военному суду и приговоры военно-судныхъ коммиссій, по конфирмаціямъ военныхъ губернаторовъ, или начальниковъ дивизій, приводить немедленно въ исполненіе.

Część Urzędowa.

WILNO.

We wtorek 19 lutego, w uroczystą rocznicę wstąpienia na tron **NAJJAŚNIEJSZEGO CESARZA ALEKSANDRA**, członek najświątobliwszego rządzącego synodu, jaśnie wielmożny Józef metropolita litewski i wileński, w assystencji z jaśnie wielmożnym Ignacym biskupem brzeskim i z dostojném duchowieństwem o godzinie 11 z rana w cerkwi klasztoru ś. Trójcy miał mszę świętą, po której odprawił nabożeństwo za zdrowie i długie lata **JEGO CESARSKIEJ MOŚCI** i całego Najjaśniejszego domu, w obecności jaśnie wielmożnego, członka rady państwa, Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego, Kowieńskiego i Mińskiego jenerał gubernatora, naczelnika Wileńskiego wojennego okręgu, jenerała piechoty, jenerał adjutanta Włedzimierna Nazimowa, tudzież wszystkich pp. wojskowych i cywilnych urzędników i innych dostojnych osób. Przy czém z Wileńskiéj cytadelli dano 101 wystrzałów armatnich. Jednocześnie w katedralnym kościele Rzymsko-Katolickim pod wezwaniem ś. Stanisława i w innych świątyniach wszystkich wyznań odprawione zostały modły.

O godzinie 4 po południu, wyższe duchowieństwo, wojskowi i cywilni urzędnicy oraz inne dostojne osoby zgromadziły się u jaśnie wielmożnego głównego naczelnika kraju na obiad.

Miasto było wieczorem oświetlone.

Kurator Wileńskiego naukowego okręgu rzeczywisty radca stanu książe A. Szyryński Szychmatow wyjechał do Petersburga.

WIADOMOŚCI Z POLSKI.
OSTATNIE DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Warszawa 15 lutego.

Szt. kap. połockiego pieszego pułku Nowrodzko-Opaszyński, z dwiema rotami i seciną kozaków, wystąpiwszy przez Brzeziny ku Łodzi, celem ścigania bandy, i dowiedziawszy się w Łodzi, iż powstańcy na wieść o zbliżaniu się wojsk rzucili się nazad ku Brzezinie, poszedł im na odsiecz lasem i 12-go napotkał ich w liczbie 1,000 ludzi, którzy biwakowali w lesie. Powstańcy uciekli, lecz byli ścigani i zostali pobici zupełnie. Na miejscu legło 200 zabitych, 20 ranionych; wzięto w niewolę 85, wiele broni, koni, 2 działa i 1 moździerzyk. U nas zabito 1, raniono 1, kontuzjowano 2. (Pocz. Półn.)

Żytomierz 16 stycznia.

Z gubernji lubelskiéj otrzymano wiadomości, iż 10-go tegoż miesiąca banda powstańców, znajdująca się przy Dubience (na lewym brzegu Buga niedaleko Chełma) schwytana została w lesie przez oddział wysłany z Krasnegostawu. Dowodzący nią doktor Nieczaj i 40 innych jeńców odesłano przez Chełm do Krasnegostawu.

Warszawa 16 lutego.

Z gubernji Radomskiéj otrzymano następną depeszę: ścigana przez nasze wojska banda Langiewicza, połączywszy się z drugą bandą, Niezierańskiego, napadnięta została 14-go przy Wołogoziewie i rozbita zupełnie. Cały oboz z 70 fur i 152 koni zabrano, Langiewicz raniony umknął ku Jędrzejewu; włościanie przyprowadzają z lasu jeńców, których już jest do 200 ludzi. Nasza strata jest nic nieznacząca. (Głos.)

— W „Ruskim Inwalidzie“ czytamy: „Z telegramów dotąd ogłoszonych w „Ruskim Inwalidzie“ i z ostatnich otrzymanych doniesień pokazuje się, że w Królestwie Polskiém, również jak i w pogranicznych z niém częściach gubernji zachodnich, partje powstańców jeszcze nieprzestają się ukazywać.

„Tym sposobem oprócz partij znowu zgromadzonych w okolicach Białéj, Brześcia litewskiego, w Konińskim powiecie i przy Zgierzu, podług wiadomości otrzymanych przez wojennego naczelnika Łomżyńskiego okręgu orszaku **JEGO CESARSKIEJ MOSCI** jenerał-majora hrabiego Tola, bandy powstańców ukrywają się w lasach w kierunku Zambrowia i Tykocina; przeciwko nim posłano ruchome kolumny. Partje, które się ukazywały w przyległych częściach zachodniego kraju były zresztą bardzo nieznaczące i one rzec można nie miały już charakteru politycznego lecz poprzestawały na rozbojach i rabunkach.

Ostatniemi czasy otrzymano także wiadomość o zebraniu się powstańców o 30 wiorst od grodna za m. Sopoćkinie, niedaleko wsi Kamysza. Gubernator grodzieński na mocy téj wiadomości wysłał ruchomą kolumnę pod dowództwem pułkownika Wernera; lecz oddział żadnéj bandy nieznalazł, a tylko przyaresztował kilka osób, na których wskazywali sami włościanie, oznajmując, iż po aresztowaniu tych podżegaczy będzie u nich spokojnie. (Głos.)

Rozkaz do wojsk kijowskiego okręgu wojennego.

D. 22-go stycznia minister wojny depeszą telegraficzną udzielił mi Najwyższy rozkaz, aby nadgraniczne z Królestwem Polskiém powiaty ogłosić natychmiast na stopie wojennéj, i w razie ukazania się band powstańczych, sądzić schwytanych z bronią podług praw doraźnych.

Skutkiem czego, rozkazem wydanym 17-go bież. mca pod N 8 do wojsk okręgu kijowskiego ogłosiwszy powiat włodzimierz-wołyński na stopie wojennéj, zaleciłem dowodzącemu rezerwową brygadą 2-éj kawalerzyjskiéj dywizji jenerał-majorowi Salkowowi wstąpić w wypełnienie obowiązku naczelnika wojennego rzeczonego powiatu, ze wszelkiemi prawami i obowiązkami, wyrażonemi w Najwyżéj zatwierdzonych przepisach, ogłoszonych w rozkazie do zarządu wojskowego 19 sierpnia 1861 r. pod N-m 167.

Obecnie z powodu wynikłych w Królestwie Polskiém nieporządków, grożących rozprzestrzenieniem się w przyległych gubernjach powierzonego mnie kraju, jeśliby i w tych gubernjach ukazały się uzbrojone bandy powstańców; **CESARZ JEGO MOŚĆ** raczył Najwyższym imiennym rozkazem w dniu 14 bież. stycznia mnie danym, czasowo nadać mi władzę, jaką posiada dowodzący oddzielnym korpusem w czasie wojennym i umocować mię do używania w tym razie następujących srodków nadzwyczajnych:

1) Z liczby osób schwytanych z bronią w ręku przy sprzeciwianiu się sile wojskowéj i władzom cywilnym, albo przy napadzie na wojskowych urzędników i spokojnych mieszkańców, niezwłócznie oddawać pod sąd wojenny dowódców i głównych podżegaczy podług doraźnego kodeksu karnego, z tém, iżby wyroki sądów, po konfirmowaniu takowych przez gubernatorów wojennych, a gdzie ich niema, przez naczelników dywizij rozlokowanych w gubernjach, były wykonywane na miejscach przestępstwa.

2) Dla określenia stopnia winy pozostałych osób, tak schwytanych z bronią w ręku, jako też obwinionych w pomocy powstańcom przez dostarczanie im broni, środków żywności lub ukrywanie winnych, wysadzać, wedle wskazania mojego oddzielne komissje i w skutek ich przedwstępnego rozpoznania, stosownie do mojego zatwierdzenia, osoby bardziéj winne oddawać sądowi wojennemu podług doraźnego kodeksu karnego, a innych pociągać do odpowiedzialności koleją administracyjną podług mojego uznania; wyroki zaś wojenno-sądowych komissij w sprawach tego rodzaju przedstawiać na moję konfirmację.

3) Jeżeli w liczbie powstańców znajdą się emissarjusze, przybyli w celu poduszczania i rozszerzenia powstania, tedy postępować z nimi na mocy wyższéj wskazanych przepisów, t. j. oddawać pod doraźny sąd wojenny, i wyroki wojenno-sądowych komissij, po konfirmacji przez gubernatorów wojennych, lub naczelników dywizij, wykonywać niezwłócznie.

4) Въ тѣхъ случаяхъ, когда будутъ назначены отдѣльные отряды для дѣйствія противъ значительныхъ шаекъ мятежниковъ, предоставлять начальникамъ сихъ отрядовъ, по ближайшему моему соображенію, тѣ же права относительно конфирмацій и приведенія въ исполненіе приговоровъ, какія предоставляются военнымъ губернаторамъ и дивизіоннымъ начальникамъ.

О таковомъ Высочайшемъ повелѣніи объявляя по войскамъ кіевскаго военнаго округа, предписываю:

1) Въ случаѣ появленія въ какой-либо мѣстности ввѣреннаго мнѣ края, не приведенной на военное положеніе, мятежническихъ шаекъ, немедленно, по требованію гражданскаго начальства, оказывать все зависящее отъ военной власти содѣйствіе къ преслѣдованію и взятію злоумышленниковъ, изъ коихъ предводителей и главныхъ зачинщиковъ, захваченныхъ съ оружіемъ въ рукахъ, а также эмиссаровъ, прибывшихъ съ цѣлью возбужденія и распространенія возмущенія, по распоряженіямъ мѣстныхъ военныхъ губернаторовъ, а гдѣ ихъ нѣтъ, начальниковъ дивизій, въ губерніи расположенныхъ, тотчасъ подвергать военному слѣдствію, для первоначальнаго открытія всѣхъ слѣдовъ преступленія, и за тѣмъ предавать военному суду по полевому уголовному уложенію. Въ составъ этихъ коммиссій назначать членовъ и для производства военно-судныхъ дѣлъ аудиторовъ изъ мѣстныхъ, или вблизи квартирующихъ войскъ, безъ малѣйшаго промедленія времени.— Членамъ коммиссій, и дѣлопроизводителямъ въ особенности, вмѣнить въ строжайшую обязанность оканчивать порученныя имъ дѣла въ самый краткій срокъ, подъ личною ихъ въ противномъ случаѣ отвѣтственностію по всей строгости законовъ. Приговоры судовъ надъ означенными преступниками, по конфирмаціи оныхъ мѣстными военными губернаторами, а гдѣ ихъ нѣтъ, начальниками дивизій, приводить немедленно въ исполненіе на мѣстахъ преступленія; но при этомъ вмѣняю имъ въ обязанность рѣшать означенныя дѣла съ самою строгою осмотрительностію, донося въ то же время о конфирмаціяхъ своихъ мнѣ, для доведенія до свѣдѣнія военнаго министра и министра внутреннихъ дѣлъ.

Затѣмъ, дѣла о виновности такихъ лицъ, которыя объяснены во 2-мъ пунктѣ вышеприведеннаго Высочайшаго повелѣнія, по предварительному разбору оныхъ слѣдственными коммиссіями, представлять на мое разсмотрѣніе и дальнѣйшее поступленіе съ виновными по закону.

2) Относительно мѣстностей, объявленныхъ на военномъ положеніи, какъ въ подобныхъ случаяхъ всѣ жители и чиновники воинскіе и полицейскіе подчиняются вполнѣ военному начальству, и всѣ безъ изъятія лица, обвиняемыя: въ измѣнѣ, бунтѣ, возмущеніи, явномъ неповиновеніи военнымъ и полицейскимъ начальствамъ или склоненіи другихъ къ этимъ преступленіямъ, хотя бы и не произошло возмущенія; въ насиліи, разбоѣ, убійствѣ, грабежѣ и зажигательствѣ, сокрытіи оружія, произнесеніи возмутительныхъ рѣчей, составленіи и распространеніи возмутительныхъ воззваній и другаго рода сочиненій,—на основаніи Высочайше утвержденныхъ правилъ, объявленныхъ въ приказѣ по военному вѣдомству 19-го августа 1861 года за N. 167, подлежатъ военному слѣдствію и суду, по полевымъ уголовнымъ законамъ, то посему я вмѣняю въ обязанность военнымъ начальникамъ тѣхъ мѣстностей, которыя впредь будутъ объявлены на военномъ положеніи, какъ равно и назначенному уже въ владиміръ-волынскій уѣздъ генералъ-маіору Салькову, чтобы первые со вступленія въ должность, а послѣдній теперь же немедленно сдѣлали распоряженіе объ учрежденіи въ мѣстахъ расположенія ихъ управленій, какъ военно-слѣдственной коммиссіи, такъ и полеваго военнаго суда, назначивъ въ составъ оныхъ членовъ и для производства въ судѣ дѣлъ аудиторовъ, изъ мѣстныхъ или вблизи квартирующихъ войскъ, по своему усмотрѣнію. Впрочемъ военные начальники могутъ учреждать суды, если по мѣстнымъ обстоятельствамъ признаютъ нужнымъ, и въ другихъ пунктахъ, гдѣ окажется болѣе удобнымъ.

3) Военнымъ начальникамъ вмѣняется въ обязанность: а) содержать жителей въ совершенномъ повиновеніи, препятствовать вреднымъ подстрекательствамъ или изъявленію наружнаго неуваженія къ правительству, мѣстнымъ властямъ и къ войску; б) удалять изъ мѣстности, объявленной на военномъ положеніи, всѣхъ иностранцевъ, праздно-проживающихъ и подозрительныхъ людей; в) высылать людей, не имѣющихъ постоянныхъ занятій или средствъ къ жизни, въ мѣста ихъ рожденія или приписки, а иностранцевъ, не имѣющихъ узаконенныхъ видовъ, за границу; за сокрытіе означенныхъ людей, виновныхъ подвергать отвѣтственности, какъ за неповиновеніе; г) воспрещать всякаго рода на улицахъ, площадяхъ и даже въ частныхъ домахъ сборища и сходки, признанныя мѣстною властію вредными; въ случаѣ неповиновенія полиціи и военнымъ властямъ, послѣ трехъ предвареній, одно за другимъ сдѣланныхъ, толпу немедленно разсѣевать силою оружія, и виновныхъ арестовать; д) воспрещать всякаго рода политическія манифестаціи и демонстраціи, равно крестные ходы и процессіи, не получившія особаго письменнаго отъ мѣстной полицейской власти разрѣшенія; церковныя служенія, совершаемыя по поводу смерти политическихъ преступниковъ, или же въ воспоминаніе какого-либо историческаго событія; когда при томъ будутъ употреблены какія-либо возмутительныя эмблемы, то отвѣтственность усиливается; изъ процессій дозволяется только установленныя церковью, но и объ этихъ духовенство должно предварить полицію, для принятія благовременныхъ мѣръ къ предупрежденію безпорядковъ; е) не дозволять пѣнія какъ въ церквахъ, такъ и внѣ оныхъ, возмутительныхъ пѣсенъ, гимновъ, или другихъ молитвъ, не утвержденныхъ церковью; разыгрыванія лотереи и сбора какъ въ церквахъ, такъ и внѣ оныхъ, денегъ и вещей, если на то не получено отъ мѣстной военной власти разрѣшенія; выставленія, или продажу объявленій, воззваній, плакардовъ, брошюръ или газетъ, не разрѣшенныхъ надлежащею властію; ж) лавки, кофейни, шинки и другія подобнаго рода заведенія должны быть запираемы въ опредѣленное военнымъ начальствомъ время; въ случаѣ же усмотрѣнной имъ надобности могутъ быть и совершенно закрыты; з) мѣстныя полиціи и военные патрули вправѣ останавливать тѣхъ, которыхъ признаютъ подозрительными, и обращать ихъ къ военной власти. Вообще принимать всѣ тѣ полицейскія мѣры, какія по мѣстнымъ обстоятельствамъ и по ближайшему усмотрѣнію военныхъ начальниковъ признаются нужными, для водворенія и сохраненія тишины и спокойствія.

Въ случаѣ сопротивленія, воинская сила и полиція, вынужденныя употребить оружіе, не подвергаются отвѣтственности за послѣдствія.

По невозможности исчислить всѣ мѣры, къ которымъ ведетъ военное положеніе, предварить жителей, что всякій безпорядокъ долженъ непремѣнно вызвать энергическія мѣры, противъ всякаго участника въ безпорядкахъ.

За всякое неповиновеніе властямъ, а равно преступленія и проступки, въ вышеобъясненныхъ пунктахъ изложенные, виновныхъ, по распоряженію военныхъ начальниковъ, немедленно подвергать слѣдствію, и затѣмъ военному суду, который опредѣляетъ имъ наказанія по полевымъ уголовнымъ законамъ. Приговоры по симъ дѣламъ, съ мнѣніями военныхъ начальниковъ поступаютъ на окончательное мое утвержденіе.

Если бы въ какой-либо мѣстности, приведенной на военное положеніе, появились и были захвачены предводители и главные зачинщики мятежническихъ шаекъ, съ оружіемъ въ рукахъ, а равно и эмиссары, прибывшіе съ цѣлью возбужденія и распространенія возмущенія, то таковыхъ злоумышленниковъ также немедленно подвергать слѣдствію и военному суду по полевому уложенію, по распоряженіямъ военныхъ начальниковъ, которые въ то же время обязываются мнѣ о томъ доносить; но относительно предоставленія имъ права въ конфирмаціи сихъ дѣлъ и приведенія въ исполненіе приговоровъ, будутъ въ свое время дѣлаемы мною особыя распоряженія. (Сѣв. Поч.)

Въ К. Тел., въ письмѣ изъ Витебска, сообщаютъ какъ положительно вѣрную новость: о принятіи компаніей рижско-динабургской желѣзной дороги обязательства продолжить *желѣзную дорогу отъ Динабурга до Витебска.* Новая дорога будетъ имѣть направленіе между Динабургомъ и Полоцкомъ, параллельно старой почтовой дорогѣ и теченію р. Западной Двины; начиная же отъ г. Полоцка она отклонится къ С.-Петербургскому шоссе и пройдя чрезъ м. Сиротино и с. Оболь, снова направится къ р. Двинѣ, гдѣ и окончится мостомъ, нѣсколько ниже черты города. Въ настоящемъ году будутъ произведены предварительныя изысканія, а устройство дороги начнется въ будущемъ году. (Бир. В.)

— По постановленію Виленскаго губернскаго правленія, 19 прошлаго декабря состоявшемуся, сдѣланъ выговоръ приставу 3 стана Дисненскаго уѣзда со внесеніемъ въ книгу за медленность въ исполненіи указовъ губернскаго правленія по дѣлу о взысканіи 109 руб. 30 к. сер. за пользованіе въ Рижской городской больницѣ перекрестки Пелагеи Богуславской.

4) W takich razach, kiedy będą wyznaczone osóbne oddziały, dla operacji przeciwko znacznym bandom powstańczym, nadawać naczelnikom tych oddziałów, według najbliższéj mojéj uwagi, też same prawa względem konfirmacji i wykonywania wyroków, jakie mają gubernatorowie wojenni i naczelnicy dywizji.

O takowym Najwyższym rozkazie ogłaszając wojskom kijowskiego okręgu wojskowego rozkazuję:

1) W razie ukazania się w jakiéjkolwiek miejscowości powierzonego mnie kraju, niebędącéj na stopie wojennéj, band powstańczych, natychmiast na zapotrzebowanie władzy cywilnéj dawać wszelką zależną od władzy wojskowéj pomoc dla ścigania i schwytania złoczyńców, z których przywódców i głównych podżegaczy, ujętych z bronią w ręku, tudzież emissarjuszów, przybyłych w celu poduszczania lub rozszerzania powstania, według rozporządzenia miejscowych gubernatorów, a gdzie ich niema, naczelników dywizij, konstytujących w gubernji, natychmiast pociągać do śledztwa wojennego, dla pierwiastkowego wykrycia wszystkich śladów przestępstwa i następnie oddawać pod sąd wojenny podług doraźnego kodeksu kar. Do składu tych komissij, wyznaczać członków i dla przewodu spraw wojenno-sądowych audytorów z miejscowych lub blizko kwaterujących wojsk bez najmniejszéj zwłoki. Członkom komissij i sekretarzom w szczególności najsurowiéj zalecić, aby kończyli poruczone im sprawy jak najśpieszniéj pod osobistą ich w przeciwnym razie odpowiedzialnością według całéj surowości prawa. Wyroki sądów nad rzeczonymi przestępcami, po konfirmacji takowych, przez miejscowych gubernatorów wojennych, a gdzie ich niemasz przez naczelników dywizij wykonywać niezwłócznie na miejscach przestępstwa; lecz przy tém wkładam na nich obowiązek rozstrzygać podobne sprawy z jak najsroższą oględnością, zawiadamiając natychmiast mnie o swych konfirmacjach, dla doniesienia ministrowi wojny i ministrowi spraw wewnętrznych.

Następnie sprawy o obwinieniu takich osób, które są wzmiankowane w 2-m punkcie wyżéj wyrażonego Najwyższego rozkazu, po rozpatrzeniu przedwstępnem w komissjach śledczych, przedstawiać na moje rozpoznanie i dla postąpienia z winnymi według prawa.

2) Odnośnie do miejscowości ogłoszonych na stopie wojennéj, jak zwykle w podobnych razach, wszyscy mieszkańcy i urzędnicy wojskowi i policyjni upodrzędniają się w zupełności zwierzchności wojskowéj, oraz wszystkie bez wyjątku osoby obwiniane w zdradzie, buncie, powstaniu, jawném nieposłuszeństwie wojennym i policyjnym władzom, lub w skłanianiu innych do takowych przestępstw, chociażby ztąd i nie wynikło zamięszania; w przemocy, rozboju, zabójstwie, rabunku i podpaleniu, ukrywaniu broni, w wypowiedzeniu podburzających mów, w ułożeniu i rozpowszechnianiu podburzających proklamacij i innego rodzaju pism, — na mocy Najwyżéj zatwierdzonych przepisów, ogłoszonych w rozkazie do zarządu wojskowego 19 sierpnia 1861 r. pod N 167, podpadają wojennemu śledztwu i sądowi podług doraźnego prawa karnego; przeto z téj przyczyny wkładam obowiązek na wojennych naczelników tych miejscowości, które w przyszłości zostaną postawione na stopie wojennéj, jako też na mianowanego już do włodzimierz-wołyńskiego powiatu jenerał-majora Salkowa, aby pierwsi od wstąpienia do obowiązku, a ostatni natychmiast, uczynili rozporządzenie o ustanowieniu w miejscach podwładnych ich zarządowi tak wojennych komissij śledczych jako też doraźnego sądu wojennego, mianując do składu onych członków i dla przewodu spraw w sądzie, audytorów z miejscowych lub w pobliżu kwaterujących wojsk, podług własnego uznania. Wreszcie naczelnicy wojenni mogą ustanawiać sądy, jeżeli według okoliczności miejscowych przyznają za potrzebne i w innych punktach, gdzie się zdawać będzie bardziéj właściwém.

3) Wojenni naczelnicy obowiązani: a) utrzymywać mieszkańców w zupełném posłuszeństwie, przeszkadzać szkodliwym podżeganiom lub wyrażeniu zewnętrznego nieuszanowania dla rządu, władz miejscowych i wojska; b) usuwać z miejscowości ogłoszonéj na stopie wojennéj, wszystkich cudzoziemców, ludzi bez zajęcia przemieszkujących i podejrzane osoby; c) wysyłać ludzi niemających stałego zajęcia lub środków do życia do miejsc urodzenia lub tam gdzie są zapisani, a cudzoziemców, nieposiadających prawnych legitymacij—za granicę; za ukrywanie podobnych ludzi, winnych pociągać do odpowiedzialności jak za nieposłuszeństwo; d) zabraniać wszelkiego rodzaju na ulicach, placach, a nawet po domach prywatnych zbiorowiska i schadzki, uznane przez władze miejscowe za szkodliwe; w razie nieposłuszeństwa policji i władzom wojennym po trzykrotném zawiadomieniu jedno za drugiém uczynionem, tłum niezwłócznie rozpędzać siłą wojskową i winnych aresztować; e) zabraniać wszelkiego rodzaju politycznych manifestacij i demonstracij, tudzież processij bez osobnego piśmiennego zezwolenia policj i miejscowéj; nabożeństw odprawywanych z powodu śmierci przestępców politycznych, lub na pamiątkę jakiego bądź historycznego wydarzenia, jeśli przy tém będą użyte jakieś podburzające emblemata, tedy odpowiedzialność jest większą; z procesij dozwalają się tylko ustanowione przez kościoł, lecz i o tych duchowieństwo powinno uprzedzić policję, celem przedsięwzięcia zapobiegających środków ku uchyleniu nieporządków; f) niedozwalać śpiewania tak po kościołach jako też i zewnątrz takowych, pieśni podburzających, albo też innych modlitw przez kościół niezatwierdzonych; ciągnięcia loterji i zbierania tak po kościołach, jako też i za kościołem pieniędzy i fantów, jeżeli na to nieotrzymano od miejscowéj władzy wojskowéj rozwiązania; wystawy lub sprzedaży ogłoszeń, proklamacij, plakatów, broszur lub gazet nie dozwolonych przez władze właściwe; g) kramy, szynki, kawiarnie i inne tym podobne zakłady powinny być zamykane w przepisanym przez władze wojskowe czasie; a w razie uznanéj przez nie potrzeby mogą być i zupełnie zamykane; h) policje miejscowe i wojenne patrole mogą zatrzymywać tych, których uznają za podejrzanyych i oddawać ich władzom wojskowym. W ogóle przedsiębrać wszelkie takie policyjne środki, które, podług miejscowych okoliczności i najbliższego uznania naczelników wojennych, uznane będą za potrzebne dla przywrócenia i zachowania spokojności.

W razie sprzeciwieństwa, siła wojenna i policja, zmuszona do użycia broni, niepodlegają odpowiedzialności za następstwa.

Z powodu niemożności wyliczenia wszystkich środków, do których prowadzi stopa wojenna, uprzedzić mieszkańców, iż wszelki nieporządek powinien koniecznie wywołać nadzwyczajne i energiczne środki przeciw każdemu uczęstniczącemu w nieporządkach.

Za wszelkie nieposłuszeństwo władzom, oraz za przestępstwa i wykroczenia w wyżéj poszczególnionych punktach wykazane, winnych z rozporządzenia naczelników wojennych niezwłócznie pociągać do śledztwa i następnie do sądu wojennego, jakowy wyznacza kary podług doraźnych praw kryminalnych. Wyroki w tych sprawach ze zdaniami naczelników wojennych oddają się na ostateczne moje zatwierdzenie. Jeżeliby w jakiéjkolwiek miejscowości postawionéj na stopie wojennéj ukazali się i zostali ujęci przywódcy i główni podżegacze band powstańczych z bronią w ręku, tudzież emissarjusze, przybyli w celu wzbudzenia i rozszerzania powstania, to takowych złoczyńców również bezzwłócznie pociągać do śledztwa i sądu wojennego podług praw doraźnych z rozporządzenia naczelników wojennych, którzy obowiązani są natychmiast mię o tém zawiadomić; lecz co się tycze nadania im prawa konfirmacji tych spraw i wykonywania wyroków, będą w swoim czasie wydane przezemnie osóbne rozporządzenia.

(Wiad. S.-Petersb.)

— W Kijowskim Telegrafie w liście z Witebska udzielają jako wiarogodną wiadomość o przyjęciu przez kompanję ryzko-dynaburskiéj drogi żelaznéj zobowiązania przedłużyć d r o g ę ż e l a z n ą o d D y n a b u r g a d o W i t e b s k a. Nowa droga będzie miała kierunek pomiędzy Dynaburgiem i Połockiem, równolegle z dawną pocztową drogą i z kierunkiem Dźwiny; a poczynając od Połocka pójdzie ku szosse s. petersbuskiemu i przeszedłszy przez m. Sierocino i wieś Obol znowu zwróci się ku Dźwinie, gdzie się zakończy mostem cóśkolwiek niżéj obrębu miasta. W obecnym roku będą uczynione przedwstępne poszukiwania, a budowa drogi zacznie się w roku następnym.

— Według postanowienia Wileńskiego rządu gubernjalnego z 19 przeszłego grudnia zapadłego, uczyniona została wymówka prystawowi 3-go cyrkułu powiatu dziśnieńskiego z zapisaniem do księgi, za zmitrężenie w wykonaniu ukazów rządu gubernjalnego, względem wyegzekwowania 109 rub. 30 kop. sr. za leczenie w ruskim szpitalu miejskim przechrzcianki Pelagji Bogusławskiéj.

Część Nieurzędowa.

Wilno, 20 lutego.

POGLĄD OGÓLNY.

List Napoleona III-go do marszałka Pelissier, umieszczony w Monitorze powszechnym dnia 7-go lutego, a który powtórzyliśmy w Kurjerze, poruszył jedno z najważniejszych zadań dziejowych. Napoleon w tych wzniosłych słowach, jakiemi w chwilach uroczystych zwykł przemawiać, określił stosunek ludności miejscowéj arabskiéj i ludności napływowéj francuzkiéj. Pod tym względem list cesarski zasługuje na głębokie rozpamiętywanie, bo spoczywają w nim zasady praw odwiecznych, ale nie wszędzie i niezawsze szanowanych, a nawet nie tak powszechnie wiadomych, jakby na to z powodu niezmiernéj ważności swojéj i potężnego wpływu na dobro, pokoleń rzeczywiście zasługiwały.

Napoleon był przed dwóma laty w Algierji; przekonał się, że usiłowania rządu ku podźwignieniu osadnictwa, że ogromne na ten cel nakłady, nie wydały pożądanych owoców. Ożywić jego rozwój, zachęcić ludność francuzką do osiadania na rozleglejszych przestrzeniach w Algierji, skłonić kapitalistów francuzkich do użycia swych bogactw na trwałe i pożyteczne przedsięwzięcia w téj nowéj afrykańskiéj posiadłości, było od lat 30-tu ciągłém staraniem rządów i Ludwika-Filipa i rzeczypospoiitéj i cesarstwa. Ale Napoleon naocznie widział niedostateczność tych środków i doszedł do najgłębszego przeświadczenia, że kraj nie dojdzie do właściwego stopnia cywilizacji i pomyślności, dopóki rząd nie da rozwinąć się samorodnym siłom ludności arabskiéj. Przywykły długo rozmyślać nad każdém społeczném lub międzynarodowém zadaniem, Napoleon postanowił prawa dziedzicznych mieszkańców ziemi algierskiéj, jakimi są Arabowie, oprzeć na niezachwianych podstawach i niedozwolić, aby europejscy osadnicy, z krzywdą właściwych posiadaczów ziemi algierskiéj, mieli używać praw wyjątkowych. Napoleon wierzy, że plemię arabskie, które w wiekach średnich podniosło filozofję, gwiazdziarstwo, naukę lekarską, umiejętności przyrodzone, poezję, wymowę i dziejopisarstwo do tak wysokiego stopnia; które budownictwu i rzeźbie tak wspaniałe i nadobne umiało nadać kształty, że dziś jeszcze szczątki pomników arabskich po Hiszpanji rozsianych zdumiewają najbieglejszych znawców; które rolnictwo, w całéj rozciągłości tego słowa, do najbujniejszego rozkwitu doprowadzić umiało; że to plemię i dzisiaj, przy skutecznym, acz niewidomym kierunku francuzkiéj społeczności, wskrzesi zamierzchłą maurytańską cywilizację.

Z téj wiary powstała piękna, sprawiedliwa i płodna w najszczęśliwsze następstwa myśl zabespieczenia praw dziedzicznéj algierskiéj ludności i to w sposób tak trwały, aby ich ani chciwość, ani duma osadników podkopać nie mogły. Plemię arabskie, osiadłe na wybrzeżach morza Śródziemnego, nie należy do rodziny turkomańskiéj, ospałéj, niedołężnéj i w rozpuście aż do otrętwienia tonącéj; dzisiejsi Algierczycy i Kabylowie są potomkami owych dzielnych Numidów, Massynissy i Jugurty, których pokonanie tyle krwi i wytężeń ze strony Rzymian wymagało; słowem, jest to plemię, którego najszlachetniejszego przedstawiciela świat w wielkiéj dziejowéj postaci Abdel-Kadera szanuje. Dzięki więc Napoleonowi III-mu za chęć wzięcia pod opiekę dzielnego, miejscowego plemienia, za chęć dania swobodnego polotu jego wrodzonym siłom, a mianowicie za mądry zamiar zrównoważenia praw narodowości żyjących pod jego berłem.

Ale nigdy żadna myśl wielka, choćby najsprawiedliwsza, przyjąć się i zakwitnąć na tym ziemskim padole płaczu bez ciężkiego oporu nie zdoła. Cesarz już przy otwarciu izb natrącił, że pragnie stosunki wewnętrzne algierskiego kraju w drodze konstytucyjnéj urządzić. Te wyrazy przebrzmiały bez zwrócenia na siebie uwagi ogółu narodu, ale zatrwożyły tych, którzy w Algierji poczęli wić gniazda przyszłéj swojéj pomyślności.

Ludność europejska, przeważnie francuzka, wynosi w Algierji nie więcéj nad 200 tysięcy mieszkańców. Uposażona dotąd wyjątkowemi opiekuńczemi przepisami, składa stan uprzywilejowany, do którego powabów tak łatwo ułomność ludzka przywyka, a tak trudno i boleśnie rozstawać się jéj z nim przychodzi. Skoro więc doszła do Algieru telegraficzna wiadomość o ukazaniu się w Monitorze powszechnym listu cesarskiego, którego treść niemogła być dokładnie podaną, wnet gorączkowa niespokojność opanowała umysły Francuzów zamieszkałych w Algierze; z największą więc niecierpliwością czekano parostatku, który miał z Francji przywieźć sam tekst rzeczonego listu cesarskiego. Nigdy podobno brzeg morski nie widział tylu ciekawych, wyglądających czy na modréj przestrzeni nie ukaże się pożądany parostatek, jak w ciągu drugiego tygodnia lutego. Nakoniec we czwartek dnia **11** lutego o godzinie 4-éj po południu postrzeżono upragnioną wstęgę dymu, i natychmiast tłum milczący, zadumany, napełnił plac rządowy. Oddzieliły się od niego pojedyńcze gromądki i obległy gmach pocztowy. Nakoniec z największym pośpiechem kilkanaście osób przybiega z dziennikami w ręku zawierającemi właśnie list cesarski! Ruch powstał nadzwyczajny, poczęto wołać, aby natychmiast ten list odczytano; a kiedy zabrzmiały wyrazy, że Algierja nie jest osadą francuzką, ale królestwem arabskiém, w mgnieniu oka plac rządowy stał się pustym; przerażeni Europejczycy uciekli w ścianach domowych ukryć swój żal i oburzenie. Ani jeden głos nie dał poznać powszechnego wrażenia; ale tłumy wracające do miasta, zdawało się, że idą za pogrzebowym orszakiem.

Musi ten żal być głęboki, kiedy marszałek Pelissier, i sam nowéj konstytucji algierskiéj nieprzychylny, znalazł potrzebę w rozesłanym do jenerałów dywizyjnych i do prefektów okolniku, dnia 14 lutego, (który czytelnicy w dzisiejszym Kurjerze znajdą) wezwać ich, aby czuwali nad uśmierzeniem umysłów, a w danym razie, tłumili objawy niechęci przeciw rządowi, jakie wynurzyćby się mogły. Marszałek wielkorządca zapowiada, że przyszła konstytucja Algierji będzie przedmiotem sumiennych i dojrzałych obrad piérwszego ciała państwa, że ludność osadnicza spokojnie czekać powinna na owoce tych obrad, i ufać, że cesarz najszczerzéj pragnie jéj dobra. Rozbiegła się wieść, że marszałek Pelissier wkrótce popłynie do Francji i jako senator weźmie obronę dotychczasowego stanu rzeczy. Ale to wszystko niezdolne było ukoić zatrwożonych o przyszłość swoję osadników; nawet w Oranie te trwogi doszły do tak wysokiego stopnia, że wielkorządca znalazł koniecznem osobiście udać się do tego miasta i obecnością swoją odwrócić zawichrzenie porządku.

Najrozmaitsze są pobudki, zapalające niewczesną namiętność i niedozwalające jasno i sprawiedliwie ocenić szlachetnego cesarskiego postanowienia. Ksiądz biskup algierski, który w duszy swojéj żywił błogą nadzieję, że znowu na brzegach afrykańskich zakwitnie katolicyzm tak bujnie, jak kwitnął w piérwszych sześciu wiekach chrześcijaństwa, nakazał po wszystkich kościołach modlitwy o odwrócenie klęski grożącéj zagładą wiary, i oświadczył, że gotów jest popłynąć do Francji na czele deputacji, mającéj zanieść błagania do senatu, aby uchwałą swoją nie zabijał szczęścia osady. Francuzi algierscy, lubo nie widzą jeszcze. jaka będzie doniosłość nowéj konstytucji, drżą na samo jéj wspomnienie.

Ale nie w saméj tylko Algierji, gdzie prośby do senatu o odrzucenie projektu nowéj konstytucji okrywają się tysiącami podpisów; lecz i na stałym lądzie Francji, systemat dotychczasowego trybu zarządu Algierji znalazł silnych i namiętnych obrońców. Dzienniki paryskie pochwyciły w lot to zadanie i żwawo je roztrząsają. Nawet poważny dziennik Rozpraw nie wahał się wydać wyroku potępienia myśli, dania swobodnego rozwoju samorodnym siłom Algierji.

„Algierja, mówi ten dziennik, była w mowie cesarskiéj przedmiotem pełnéj życzliwości wzmianki tak dla Arabów, jak dla osadników. Opieka przyrzeczona tym ostatnim uspokoi ich przeciw groźbom, że osadnictwo nie będzie mogło rozwinąć się daléj nad pewne granice raz nieodzownie zakreślone. Te groźby odbijały się już niegdyś w pewnych pismach, natchnionych ślepém uwielbieniem dla społeczności muzułmańskiéj. Ale przykład Tunisu i Maroku, ościennych z Algierją, powinienby przekonać, że ta społeczność niezdolna jest wydać pod względem gospodarczym nic trrwałego i pożytecznego. Bo kiedy Tunis z półtora-miljonową ludnością, zaledwie zdołał ruch handlowy doprowadzić do wartości 12-tu, a najwięcéj 15-tu miljonów franków; kiedy Marok liczący 6 do 7-miu miljonów mieszkańców, podniósł tenże ruch tylko od 30-tu do 40-tu miljonów, Algierja mająca mało co więcéj nad półtrzecia miljona miejscowéj ludności, ale kierowana światłem i podniecana przez współzawodnictwo 200-tu tysięcy Europejczyków, podniosła w r. 1860-m handlowe obróty swoje do 263-ch miljonów franków. Czyż potrzeba wybitniejszego usprawiedliwienia wyższości cywilizowanego genjuszu francuzkiego, nad barbarzyńskim genjuszem muzułmańskim?“

Takie było zdanie Dziennika Rozpraw jeszcze przed tygodniem, ale snać dojrzalsze zgłębienie przedmiotu i lepsze pojęcie prawdziwie wyzwolonej myśli cesarskiej naprowadziło go na sprawiedliwszą drogę. Dziennik Rozpraw stał się obrońcą praw narodowości arabskiej i w dzienniku Mniemanie narodowe znalazł silnego i umiejętnego pomocnika. Pan Géroult zapowiedział, że w długim szeregu artykułów roztrząśnie sprawę konstytucji algierskiej z wielostronnego stanowiska. Spodziewać się należy, że pod tak zdolnem piórem sprawa téj konstytucji nie zmarnieje, i że prośba przygotowana do senatu, a która od 18 lutego okrywa się coraz ogromniejszą liczbą podpisów, nie zaszkodzi sprawie narodowości arabskiej. Zwolennicy osady, w dotychczas pojmowaném znaczeniu tego słowa, dopominają się, aby dwa miljardy wydane przez Francję na założenie téj ziemi na zawsze francuzkiej, którą znoje i krew tylu śmiałych osadników zrosiły, nie zostały stracone dla Francji. Ci zwolennicy dopominają się i przedstawiają sposoby powrócenia Francji jej niezliczonych nakładów, bez nadwerężenia obowiązków, jakie sprawiedliwość i szlachetność spełnić nakazuje względem podbitego narodu; lecz przeciwnie uposażając go prawami, których nigdy nie posiadał, zapewniając mu bezpieczeństwo i pomyślność, jakich nigdy nie znał i wtajemniczając go w dobrodziejstwa cywilizacji francuzkiej.

Deputacja mająca przybyć do Paryża, zamierza przekonać rząd i senat, co wszakże nie będzie tak łatwém: że zagaić narodowość arabską przez utworzenie królestwa arabskiego, byłoby niepowrótną zgubą osadnictwa, zniszczeniem w zawiązku pomyślności Algierji i wywołaniem dla saméj Francji niebezpieczeństw, mogących podkopać utrzymanie nawet zdobyczy. Deputacja ma jeszcze dowieść, że wyrażone w prośbie pragnienia są nietylko pragnieniami dwiestu tysięcy Europejczyków, ale też wyrazem najgorętszych żądań tego nieszczęśliwego ludu.

Taki jest dzisiaj stan zadania, poruszonego przez list cesarski. Łatwo stąd przewidzieć, do jakiego stopnia obrady senatu będą dla ludzkości ważne, a dla myślicieli zajmujące.

Nie omieszkamy czytelników naszych oznajamiać z niemi, w miarę ich rozwoju.

Ważną jest wiadomość, którąśmy w dzisiejszym N-rze Kurjera podali o oporze, jakiego w Paryżu nowa pożyczka włoska, mająca skarb turyński zasilić summą rzeczywistą 700 miljonów, doznała. Zdaje się, że przy świeżych rokowaniach o traktat handlowy między Francją i Włochami, cesarz Napoleon przyrzekł wszelkie ułatwienia, mogące zapewnić prędkie rozebranie obligacij téj pożyczki, do czego szczególniéj by posłużyło upoważnienie sprzedaży tychże obligacij na giełdzie paryskiéj. Do ścieśnień obarczających dotąd handel należy i to prawidło, że niewolno jest kapitalistom w drodze jawności używać swych pieniędzy na zakupywanie obligacij krajów obcych, bez rządowego upoważnienia. To prawidło niema sprawiedliwéj zasady, ale w skutek przesądów, które nauka dawno już potępiła, jest obowiązującem prócz Anglji, Belgji i Hollandji, we wszystkich niemal krajach Europy. Owóż i we Francji bez upoważnienia rządu, żadne obce obligacje pożyczkowe na giełdach krajowych nie mogą być ani kupowane ani sprzedawane. Dom Rotschildów upewniwszy się snać, że to upoważnienie odmówionem nie będzie, wszedł w układy z rządem włoskim o rzeczoną pożyczkę, ale wieczny spółzawodnik Rotschildów, dzisiejszy miniśter skarbu we Francji, Achilles Fould, oświadczył na radzie ministrów, że w żaden sposób zgodzić się nie może, aby tak ogromna ilość gotowych pieniędzy miała się przenieść do Włoch z Francji; że dzień, w którymby cesarz pozwolił na swobodny obieg na giełdach francuzkich tych obligacij, będzie ostatnim jego urzędowania. Zwołano z tego powodu radę ministrów i p. Fould miał przekonać kolegów o słuszności swego wymagania.

Jeżeli tak jest, jeżeli pożyczka dójdzie pod twardszemi warunkami, niż pan Minghetti miał nadzieję; ale dójść zawsze musi, bo rękojmie przedstawione przez rząd włoski są najpewniejsze i trudno znaleźć kraj, w którymby pożyczający z większém bezpieczeństwem pieniądze swoje oprzeć mogli. Mogą pobudki przez Achillesa Fould przytaczane mieć chwilową doniosłość w obec wzburzonego stanu Europy, ale zdaje się, że tylko spółzawodnictwo dwóch pieniężnych mocarzów jest główném źrzódłem téj trudności.

Umieściliśmy w dzisiejszym Kurjerze wyjątki z adresu, jaki izba rumańska zamierza przedstawić książęciu Aleksandrowi Kuza. Załujemy, że dzienniki, które mamy pod ręką nie umieściły całego tekstu tego pisma, a szczególniéj, że opuściły to, co podług nas jest najważniejszém, to jest obraz stanu wewnętrznego księstw, który dał dowód posłom, a szczególniéj stronnictwu bojarskiemu do tak gorzkich zażaleń na rząd książęcy. Zapewne adres jest świadectwem silnego niezadowolenia jeżeli nie całego narodu, to przynajmniéj przemożnego stronnictwa bojarów; lecz ponieważ telegraf milczy, nie należy przywiązywać ani zbytecznéj wagi,

ani bezwarunkowéj wiary do wypowiedzianych w adresie zarzutów.

Istnieje w Europie kilka wytężonych zadań, których rozwiązania lada dzień oczekiwaćby należało, a które skutkiem dziwnéj pobłażliwości idą w taką odwłokę, iż niełatwo przewidzieć, kiedy załatwić się dadzą. Do liczby tych zadań należy greckie. Podaliśmy o niém kilka szczegółów w dzisiejszym Kurjerze; wiemy jak są one niedostateczne, ale dzienniki nic więcéj nie doniosły.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

Rzym 16 lutego. Dziennik Osservatore romano pisze co następuje: „Wczoraj o godz. 6-éj zrana postrzeżono ogromny pożar w teatrze Aliberti, własności książęcia Aleksandra Torlonja. Ogień tlał wewnątrz przez całą noc, a kiedy płomień i dym przedarły się na zewnątrz, pożar przybrał już takie rozmiary i objął do tego stopnia wszystkie części rozległego teatru, na nieszczęście całkowicie zbudowanego z drzewa, że niepodobieństwo było ugasić. Należało wytężyć całą usilność na zabespieczenie poblizkich domów.

Dwaj sierżanci żandarmerji papiezkiéj pierwsi postrzegli ogień. Na ich doniesienie straż ogniowa przybiegła i rozwinęła całą odwagę i zręczność, jakiemi zwykła zasługiwać na prawdziwe uwielbienie. Wojsko nasze linjowe i żandarmerja podobnież pośpieszyły na pomoc. Zgromadziło się też w wielkiéj liczbie obywatele i prześcigali się w pracy ugaszenia pożaru z nieustraszoném poświęceniem, ze strażą ogniową i żołnierzami papiezkimi. Dowódca wojska francuzkiego wyprawił część jego, dla utrzymania porządku i nioszczędzenia żadnych potrzebnych usług; w ich liczbie szczególniéj odznaczyli się oficerowie i żołnierze inżynjerji, mającéj koszary swoje u ś-go Sylwestra. Gorliwość, z jaką wszyscy pracowali, była tak wielka, że mało co po południu pożar prawie zupełnie został ugaszony, bynajmniéj nie uszkodziwszy sąsiednich budowli.

Jeneralny dyrektor policji, główno-dowodzący wojsk francuzkich hr. de Montebello i prokurator rządowy, udali się na miejsce dla zbadania, czy ten pożar był przypadkowy, czy wybuchnął w skutek podpalenia.

Zdarzyło się przytém jedno tylko nieszczęście. Pani Francesca-Mocchetti, która mieszkała blizko teatru i była obłożnie chorą, na widok płomieni przelękła się tak straszliwie, że rzuciwszy się nagle w ucieczkę, uderzoną została piorunującą apopleksją.

Przez dziwny zbieg wypadków, kiedy teatr Aliberti gorzał, podpalono śpichrz pod liczbą 9-a na ulicy ś-go Jana Laterańskiego własności wdowy Bonafede. Ale i tam, dzięki pomocy kilku podoficerów i mieszkańców, udało się śpichrz odosobnić i pożar ugasić.

Francja.

Podług dziennika frankfurckiego Europa z dnia 24 lutego, natychmiast po odbyciu rady ministrów w przeszłą środę dnia 18 lutego w Tuileries, rozbiegła się wieść w świecie pieniężnym, o złożeniu przez pana Fould urzędu ministra skarbu. Ta wieść także nabrała wiary, że w piątek wieczorem, to jest 20 lutego, silnie wpłynęła na zniżenie papierów rządowych.

Zasięgnięte wszakże wiadomości w dobrém źródle pozwalają twierdzić, że wyjście pana Fould z gabinetu nie ziści się tak prędko, jak się tego lękano.

Wszakże, ponieważ bez ognia nie ma dymu, ostrzedz należy, że między członkami gabinetu francuzkiego objawiła się wielka różnica zdań co do upoważnienia we Francji nowéj pożyczki włoskiéj.

Z powodu zawarcia niedawno traktatu handlowego między Francją i Włochami, rząd turyński nie zaniedbał, dla zapewnienia rzeczonéj pożyczce obiegu na giełdzie paryzkiéj, ale rząd cesarski, chociaż przyrzekł ułatwienia zgodne ze stanem pieniężnego targowiska i z dogodnościami stanéj Francji, w danych jednak okolicznościach zastrzegł dla siebie najzupełniejszą swobodę bądź pozwolenia, bądź zakazania obiegu téj pożyczki w swoim kraju.

W obec otworzenia 700 miljonowéj pożyczki rzeczywistéj, co podniesie nowy dług włoski do summy 1,200 miljonów, pan Fould musiał zastanowić się nad niedogodnościami, jakie nieuchronnie obarczyłyby kredyt Francji, gdyby w pośród ogólnego zmniejszenia w Europie gotowych pieniędzy, kapitały francuzkie miały przenieść się w tak ogromnéj ilości, na zapełnienie skrzyń skarbu włoskiego.

Pan Fould oświadczył zatém, iż ze wszystkich sił sprzeciwi się obiegowi nowéj pożyczki włoskiéj na giełdzie paryzkiéj. Potężne wpływy starały się skłonić cesarza, aby nie zważał na oppozycję ministra skarbu; lecz p. Fould oświadczył, że w dniu, w którym rząd pozwoli na obieg rzeczonéj pożyczki, złoży swój urząd w ręku n. pana. Cesarz chciał zasięgnąć zdania rady ministrów; większość powodów, które skłoniły pana Fould do przedsięwzięcia najskuteczniejszych środków, aby pieniężne targowisko francuzkie niebyło nagle zalane papierami włoskiemi, stanęła po jego stronie.

Przedstawiciel króla Wiktora Emanuela w Paryżu, został natychmiast poufnie uwiadomiony, że zdanie p. Fould przemogło. Zniknął więc wszelki powód do wyjścia jego z gabinetu.

Czytamy w tymże dzienniku, że pan Isturitz poseł hiszpański miał dnia 21 lutego rozmowę z panem Drouyn de Lhuys, trwającą blizko dwóch godzin. Ze słów nowego posła, wnosić należy, że rząd hiszpański chciałby zatrzeć wszelkie ślady żalu, jakie zostawiła po sobie różnica poglądu dwóch gabinetów na sprawy meksykańskie.

Mówią też, że poruczono panu Isturitz usilnie pracować nad utrwaleniem najzupełniejszéj zgody działania między Francją i Hiszpanją, w rzeczy obecnego przesilenia amerykańskiego.

Jenerał Serrano, który zdaje się być gorącym stronnikiem sprawy Południa, miał już skłonić rząd królowéj Izabelli, do oświadczenia się w zasadzie za przyznaniem Stanów związku południowego, skoroby Francja to przyznanie zagaiła.

Belgja ze swojéj strony dała do zrozumienia gabinetowi francuzkiemu, że pragnie zespolić się z nim w rzeczy urzędowego przyznania niepodległości Stanów południowych.

Oświadczenia tego rodzaju mogą bardzo prędko skłonić Napoleona III do rzeczywistego przyznania niepodległości Południa, zwłaszcza, jeżeli odpowiedź na francuzką rozjemczą nie będzie odmowna.

— Dziennik Indépendance belge, otrzymał z Paryża list pisany dnia 23 lutego, obejmujący następne szczegóły: Niewyrzeczono się tu nadziei pomyślnego załatwienia trudności blokhauzowéj na Czarnogórzu. Margrabia de Moustier, najgorliwiéj i najżyczliwiéj przemawia za Czarnogórzem; potrafił on przeciągnąć na swoją stronę posłów kilku mocarstw. Sir Henryk Bulwer ma się biernie; baron Prokesch otrzymał rozkaz dopomagania posłom francuzkiemu i rossyjskiemu. Ten obrót rzeczy przypisywany jest po części, podróży wojewody Mirka do Wiednia, gdzie opieka książęcia de Grammont ułatwiła mu najlepsze przyjęcie.

Osadnicy algierscy zatrwożyli się w najwyższym stopniu wiadomością o uchwale senatu, mającéj urządzić Algierję. Ksiądz biskup algierski nakazał publiczne modły po kościołach o ocalenie osady. Wielu z osadników żąda, aby ich nazad odwieziono do Francji. Marszałek Pelissier pośpieszył do Oranu, dla utrzymania tam spokojności; ale wiadome, że osobiście jest przeciwnym projektowi wytoczonemu na senat; mówią nawet, że umyślnie przybędzie do Paryża dla obrony osady europejskiéj, i dodają, że jeśli tego nie dokaże, złoży wielkorządztwo.

Przed trzema dniami jeszcze zaprzeczano wieści o wysłaniu nowych posiłków do Meksyku.

Dziś nikt już o tém niewątpi. Przytaczają nawet, że 17 półk linjowy, przeznaczony do Algierji, otrzymał rozkaz ministra zatrzymać się w Tulonie, zkąd popłynie do Vera Cruz. Mówią też o drugim jeszcze półku linjowym i dwóch batalionach strzelców.

Oczekiwane jest w tych dniach przybycie do Southampton z Meksyku parostatku angielskiego, który wypłynął dnia 26 stycznia.

— Monitor algierski ogłasza następny okólnik marszałka wielkorządcy, do jenerałów dywizji i prefektów w Algierji.

Algier, 14 lutego 1863 r.

Jenerale,
Panie prefekcie,

List, który cesarz raczył do mnie pisać, a który czytaliście w Monitorze powszechnym d. 7 bież. miesiąca, oznajmił myśl naj. pana co do ustalenia własności arabskiéj w Algierji.

Uchwała senatu, mająca być wkrótce poddana pod rozbiór tego zgromadzenia, zakłada sobie za jedyny cel określenie i objaśnienie praw własności i użytkowania, udzielonych przez ustawę 16 czerwca 1861, któréj będzie uzupełnieniem. Przedmiot tak ważny nie mógł zaprawdę pozostać w stanie niepewności, w jakim zostawiła go ta ustawa: wolą zaś cesarską jest, aby był załatwiony według zasad dobréj wiary i słuszności.

Łatwo pojąć, że zadanie tak ściśle związane ze wszystkiemi stosunkami publicznemi i prywatnemi, nie mogło być poruszone bez wstrząśnienia umysłów i nie powinny dziwić obawy, jakie wynurzyły się we wszystkich stanach ludności osadniczéj. Ale te obawy niech ustąpią przed pobudkami pewności i zaufania, które mniemanie powszechne czerpać powinno w znanéj troskliwości cesarza o pomyślność Algierji.

Postaraj się, mości panie, wzmocnić i rozszerzyć to uczucie w obrębie swojego wpływu i administracyjnego działania. Przez wzgląd na sprawę, która ich tak sprawiedliwie zajmuje, a która ma za sobą całe współczucie zarządu tego kraju, osadnicy powinni unikać wszelkiego objawu, wychodzącego z granic umiarkowania i który dążyłby do przybrania znamion przesadzonych.

Szanując wolny bieg korzystania z dozwolonego i prawidłowego prawa próśb i prawa rozbioru w drodze dziennikarstwa, należy czuwać, aby użycie tego szacownego prawa nie wyrodziło się w nadużycie i nie wynurzyło się w objawach, mogących przypomnieć smutne dni i złowrogie zdarzenia.

Jest nieodzownym zamiarem moim, nie cierpieć żadnych objawów tego rodzaju; wzywam więc pana do uczynienia wszystkiego, co odeń zależéć będzie, uprzedzać te objawy lub je poskramiać tam, gdzieby wbrew wszelkiemu oczekiwaniu okazać się miały.

Proszę zawiadomić mię o dójściu niniejszéj depeszy, oraz przyjąć i t. d.

Jenerał-gubernator Algierji.
Marszałek Pelissier, książe Malachow.

Goniec Algierski otrzymał następne udzielenie.

„Goniec Algierski w Nrze swoim 13 lutego, zawiera z powodu listu cesarskiego uwagi, których treść i wysłowienie uchybiają uszanowaniu i oględności, jakie każden pisarz zachować powinien, mówiąc o akcie wypływającym wprost z myśli panującego. Utrzymywać, że według tego listu przyjdzie nie Arabom zostać Francuzami, ale Francuzom Arabami, jest to widocznie wypaczać myśl cesarza i bałamucić mniemanie powszechne, co do zamiarów naj. pana.

Żałować przychodzi, że dziennik poświęcony dobru Algierji, dał się unieść zapałowi szkodliwemu dla sprawy, któréj dotąd tak umiejętnie służył.

— Czytamy w dzienniku Akbar:

Zgromadzenie, złożone ze wszystkich władz ukonstytuowanych w Algierze, odbyło się w zamiarze mianowania przedstawicieli prowincji, upoważnionych udać się do Paryża, dla czuwania tam nad dobrem osady.

Padł wybór na panów Bastide i Genella, przewodnictwo zaś téj deputacji jednomyślnie oddano księdzu biskupowi algierskiemu.

Austrja.

Wiedeń 21 lutego. Dziennik Korrespondencja powszechna donosi, że cesarz nieprzychylił się do prośby zaniesionéj przez deputację towarzystwa rolniczego kolozwarskiego w Siedmiogrodziu.

Deputacja prosiła o odkład żądanego posłuchania na później, ale N. pan kazał oznajmić, że zupełnie posłuchania odmawia.

Pan Schmerling wyjeżdża jutro wieczorem do Pragi dla zajęcia służącego sobie miejsca na sejmie czeskim, zamierza zabawić w Pradze przez cały tydzień. Cesarz podpisał dekret, mocą którego znakomity pisarz słowiański Miklosics mianowany został prezesem rady oświecenia narodowego.

Baron von Helfert, dziś podsekretarz stanu i naczelnik wydziału narodowego oświecenia, ma zostać członkiem rady stanu.

Prusy.

Berlin, 20 lutego. Książe von Hohenzollern oczekiwany jest w Berlinie i mówią, że ta podróż ma związek z mianowaniem go wojennym gubernatorem kraju nadreńskiego i Westfalji.

Donoszą z Królewca, pod dniem 19 lutego, że policja zabrała numer Gazety Hartunga, w którym umieszczone zostały mowy. pp. Jana Jacoby i Falksona, wyrzeczone przed sądem w obronie stowarzyszeń rzemieślniczych. Sąd oskarżonych uniewinnił.

Berlin, 22 lutego. Gazeta Krzyżowa pisze: „Wszystkie pogłoski krążące po mieście i po dziennikach o blizkich związkach, w gabinecie są najzupełniéj bezzasadne.

Gazeta berlińska ze swojéj strony oświadcza, że pan von Patow nie otrzymał wcale wezwania objęcia na nowo wydziału skarbu, lecz, że nie myśli przyjąć żadnéj posady w dzisiejszym gabinecie.

Na wczorajszem posiedzeniu izba poselska zagłosowała dużo rozdziałów budżetu 1863., a mianowicie rozchody wydziałów sprawiedliwości, handlu i przemysłu, poczt, loterji, banku, długu krajowego i telegrafów. Przy rozbiorze rozchodów na wydział sprawiedliwości, minister tego wydziału oznajmił, że pan von Kirchmann, który od kilku lat nie spełniał obowiązku wice-prezesa sądu apelacyjnego raciborskiego, dał wiedzieć, iż gotów jest znów u zająć tę posadę i p. minister wezwał go do czynnéj służby wnet po zamknięciu sejmu. W ten sposób, wniesienie komissji, aby wezwać rząd do przywrócenia pana von Kirchmann do obowiązku, stało się już niepotrzebnem.

— Dziennik frankfurcki Europa umieścił okólnik pana von Bismarck, z dnia 24 stycznia, obejmujący wywód rokowań między Prusami i Austrją, w rzeczy Związku niemieckiego.

Umieszczamy piérwszą część tego ważnego pisma:

„Poufne rozmowy między mną i hrabią Karolyi miewane w grudniu przeszłego roku, o stosunkach naszych z Austrją, z których hrabia przesłał szczegółowe sprawozdanie do Wiednia, dały początek fałszywym pogłoskom i umyślnemu wypaczeniu ich przez dziennikarstwo. Dowiadujemy się, że też rozmowy wyzyskiwane są przeciw nam i w drodze dyplomatycznéj i to w sposób najnieprzyjaźniejszy, a stosowny do tych wypaczeń.

Dla postawienia pana w możności zbicia tych wymysłów i przesadzań tak obficie płynących z pewnych źródeł, udziełam poniżéj zupełną treść rozmów, o które idzie.

Dla doprowadzenia rzeczy do zupełniejszéj zgody między obu dworami, zagaiłem rokowanie w sposób rozmowy z panem Karolyi, w któréj chciałem zwrócić uwagę posła cesarskiego na następne okoliczności:

Według mojego przekonania było rzeczą niezbędną, aby stosunki Prus z Austrją polepszyły się lub pogorszyły. Rząd królewski szczerze pragnie ziszczenia piérwszego z tych życzeń; ale jeżeli gabinet cesarski trwać będzie w myśli nieuczynienia piérwszego kroku, jak to sądzimy być potrzebnem, należy przypatrzyć się drugiemu przypuszczeniu i przygotować się do jego następstw.

Przypomniałem hrabiemu Karolyi, że w latach przed 1848-m, istniało między obu wielkiemi mocarstwami domniemane porozumienie, w skutek którego Austrja była pewną pomocy Prus w zadaniach europejskich, a wzajemnie w Niemczech dozwalała nam wpływu, którego nie wątliła swoją oppozycją, taką na przykład, jaka się dziś objawia w utworzeniu związku celnego. W tych okolicznościach Związek niemiecki używał jedności wewnętrznéj i poważania za granicą, którego już późniéj nie znano. Niechciałem wchodzić w rozbiór, komu przypisać należało by, dla czego dawniejsze stosunki nie wróciły po wskrzeszeniu sejmu związkowego; nie chodziło mi bowiem o oskarżanie przeszłości, ale o ustalenie rzeczy dziś w sposób praktyczny. Rzeczywiście znajdujemy w państwach, z któremi właśnie z powodu ich jeograficznego położenia Prusy muszą starać się o zachowanie przyjaznych stosunków, znajdujemy mówię, że wpływ gabinetu cesarskiego podżega przeciw nam oppozycję najskuteczniejszą.

Prosiłem hrabiego Karolyi, aby rozważył, że na téj drodze Austrja, ze szkodą ogólnego stanu Związku, może zjednać spółczucie rządów owych państw, albo stracić przyjaźń królestwa pruskiego.

Minister pełnomocny pocieszał się tą pewnością, że w wojnie niebezpiecznéj dla Austrji, oba wielkie państwa, jakikolwiek byłby stan ich stosunków, muszą być sprzymierzonemi.

To przypuszczenie, naszem zdaniem, polega na niebezpiecznym błędzie, błędzie, który może dopiéro w stanowczéj chwili był by oświecony zgubnym dla obu gabinetów światłem; usilnie więc prosiłem hrabiego Karolyi, aby ze wszystkich sił ten błąd w Wiedniu zbijał.

Wykazałem, że podczas ostatniéj wojny włoskiéj, jedność związkowa nie była tak dla Austrji pożyteczną, jakby być mogła, jeśliby w 8-miu poprzedzających latach oba państwa nie walczyły z sobą na polu polityki niemieckiéj i to w sposób pożyteczny tylko dla osób trzecich i gdyby te walki nie podkopały wzajemnéj ufności. Niemniéj wszakże i wówczas odbił się skutek dawniejszych poufnych stosunków, w tém właśnie, że Prusy nie skorzystały w 1859-m na własną rękę, z kłopotów austrjackich, oraz w tém, że stanęły pod bronią, aby w danym razie bronić Austrję. Wszakże, jeśli te poufne stosunki nie mogły być wznowione i ożywione w podobnych okolicznościach, należało przynajmniéj przypuszczać, że połączenie się Prus z przeciwnikiem Austrji mogło mieć miejsce, jak równie, że jedność wierna i trwała dwóch mocarstw niemieckich przeciw spólnemu nieprzyjacielowi była możliwą. Nie utaiłem przed hrabią Karolyi, że co do mnie w podobnym zbiegu okoliczności nie mógł bym radzić najmiłościwszemu panu mojemu neutralności. Wolno Austrji trzymać się i nadal polityki swojéj, przeciwnéj Prusom, i opierać się na koalicji państw podrzędnych, albo szukać uczciwéj przyjaźni z Prusami. Najszczerszem pragnieniem mojem jest dójść do tego ostatniego wypadku, ale do niego inaczéj niepodobna, jak pod warunkiem, że Austrja

zrzecze się nieprzyjaznego względem nas działania u dworów niemieckich.

Hrabia Karolyi odpowiedział mi, że dom cesarski poczytuje za niewcześne wyrzekać się swojego podaniowego wpływu na rządy niemieckie. Zaprzeczyłem istnieniu takiego podania i przywiodłem mu na pamięć, że od wieku, a nawet od początku siedmioletniéj wojny Hannower i Hessja, ciągle prawie podatne były wpływowi pruskiemu, że nawet za czasów książęcia Metternicha wyraźnie je ostrzeżono, aby trzymały się tego samego kierunku gdyż to właśnie przyczynić się może do skojarzenia zgody między Prusami i Austrją; że tym sposobem rzekome podanie sięga tylko czasu książęcia Schwarzenberga, systemat zaś, którego jest częścią, nieokazał się zbawiennym dla utrwalenia jedności niemieckiej.

Przypomniałem, że podczas przybycia mojego do Frankfurtu w 1851-m i po obszernych a ponawianych rozmowach z książęciem Metternichem, mieszkającym wówczas w Johanisbergu, spodziewałem się, że sama Austrja uzna za dzieło rozumnej polityki, dozwolić nam w związku niemieckim stanowiska, które mogło by skłonić Prusy do poświęcenia wszystkich sił swoich wspólnemu celowi. Zamiast tego, Austrja pracowała, nawet skutecznie, uczynić stanowisko nasze przykrem i trudnem w związku niemieckim i zmusiła nas do szukania innych podpór.

Całe postępowanie gabinetu wiedeńskiego względem Prus zdaje się polegać na przypuszczeniu, że więcej niż którekolwiek państwo jesteśmy narażeni na napaść zagraniczną, dla odparcia któréj potrzebna nam jest pomoc obca, i że z tego powodu musimy cierpieć bezwzględne postępowanie z nami krajów, od których moglibyśmy spodziewać się pomocy. Będzie więc obowiązkiem rządu pruskiego, mającego na sercu dobro królewskiego domu i naszego kraju, przez postępki swoje okazać błąd tego przypuszczenia, jeśliby nie chciano zważać na słowa i życzenia tegoż rządu.

Dodałem, że niezadowolenie nasze ze stanu rzeczy w związku niemieckim, zostało jeszcze powiększone w kilku ostatnich miesiącach przez zawziętość, z jaką rządy niemieckie ściśle z Austrją połączone, napastnie występowały przeciw Prusom w rzeczy zgromadzenia delegowanych. Przed 1848-m rokiem było by niepojętem, aby ktokolwiek miał wytoczyć na sejm związkowy cokolwiek ważniejsze zadanie, nie zapewniwszy się wprzódy, czy dwa wielkie mocarstwa na to przyzwolą. Nawet, kiedy wynurzały się oppozycje stanów podrzędnych, jak naprzykład w sprawie twierdz Niemiec południowych, wolano w ciągu wielu lat puścić te pytania, lubo ważne i naglące, na kilka lat w odwłokę, niż grozić przeciwnikom postanowieniem oddania ich na rozstrzygnienie większości. Za naszych czasów przeciwnie oppozycja Prus, nie tylko przeciw samemu wniesieniu, ale nawet przeciw jego konstytucyjności poczytywana jest za fraszkę, niezasługującą nawet na roztrząśnienie i która nie powinna wstrzymywać dalszych kroków na raz obranéj drodze.

Prosiłem hrabiego Karolyi, aby udzielił, ale z największą dokładnością, treść téj rozmowy hrabiemu Rechberg, choćby nawet w sposobie zupełnie poufnym; wyraziłem przytém przekonanie,że niepodobna pomyślić o polepszeniu naszych obustronnych stosunków, jak tylko na zasadzie najzupełniejszej otwartości. Powtórna rozmowa miała miejsce dnia 13 grudnia, w kilka dni po pierwszéj, z powodu depeszy naszego ministra przy sejmie związkowym. Odwiedziłem hrabiego Karolyi, dla zwrócenia jego uwagi na trudność położenia związkowego i nie utaiłem przed nim, że upor większości w drodze poczytywanéj przez nas za niekonstytucyjną wtrąca nas w stanowisko,którego w żaden sposób przyjąć nie możemy; że zerwanie związku przewidywane jest przez nas za jedno z następstw takiego postępowania; że p. von Usedom nie zostawił ani baronowi von Kubeck ani barodowi von der Pfordten żadnej wątpliwości co do naszego w tym względzie zdania; lecz że otrzymane przezeń odpowiedzi nie pozwalają spodziewać się chęci porozumienia się, gdyż baron von der Pfordten nalegał, abyśmy co najprędzej złożyli nasz głos razem z mniejszością.

Oświadczyłem, że w podobnym zbiegu rzeczy uczucie naszej własnej godności nie pozwala nam dłużej unikać zatargi wywołanej przez naszych przeciwników; wezwałem więc przez telegraf naszego przedstawiciela przy sejmie związkowym, aby głos swój razem z mniejszością złożył. Dałem przewidzieć,że wszelką uchwałę większości,przekracającą władzę zgromadzenia, poczytamy za zerwanie traktatów związkowych i stosownie postąpimy, odwołując naszego ministra przy sejmie związkowym bez naznaczenia zastępcy, i wymieniłem praktyczne wynikłości,jakie bardzo prędko ten stan rzeczy sprowadzi, bo rzecz prosta, że nie będziemy mogli przyznawać na całą rozciągłość związku uchwał zgromadzenia, w którego pracach z udowodnionych powodów przestaniemy mieć udział. Nie będziemy też mogli poddać pod rozkazy zgromadzenia związkowego załog pruskich po twierdzach związkowych. Nieprawda,abym miał wówczas powiedzieć, że te załogi odwołam. I owszem zwróciłem uwagę hrabiego Karolyi na zatargi, które utrzymanie tych załog mogły by za sobą pociągnąć; bo dowódcy twierdz otrzymali by rozkaz nie uznawania władzy sejmu związkowego.

Dla dania możności posłowi królewskiemu w Wiedniu poparcia moich usiłowań, uwiadomiłem go pod dniem 13 grudnia w nocie poufnej o głównej treści moich rozmów z hrabią Karolyi i poruczyłem mu rozmówić się w tymże duchu z hrabią Rechberg. Z pierwszych obszerniejszych między nami wynurzeń okazało się, że w Wiedniu przyjęto je z wdzięcznością, co hrabia Karolyi oświadczył mi ustnie, a baron von Werther na piśmie. Jakoż hr. Rechberg zapewnił, że ten krok z mojej strony poczytywany był przez organa rządu cesarskiego za szczerą chęć zgody, że niewidziano w nim, ani w treści ani w formie, zamiaru obrazy lub groźby. Tém więcej przeto zdziwić nas musiało, kiedyśmy ujrzeli te zupełnie poufne wynurzenia powtórzone naprzód przez dzienniki francuzkie, a późniéj przez niemieckie, w kształcie, który mimo grube niedokładności, przez wierność szczegółów przekonały nas, że te dzienniki czerpały w źrzódłach urzędowych.

W kilka dni późniéj, dowiedziałem się ze zwierzenia się poufnego, że cesarski austryjacki poseł w Petersburgu, wracając na swoją posadę przez Berlin, postara się roztrząsnąć ze mną cały ten przedmiot.

Kiedy hrabia Thun przybył do Berlina, bolesne doświadczenia,o których tylko co wspomniałem, nie przeszkodziły mi przyjąć z uprzedzającą gotowością oświadczeń uczynionych przedemną w widokach zgody. W skutek tych oświadczeń okazałem gotowość do wszelkich środków, o jakie umówimy się w celu załatwienia trudności frankfurckich, mianowicie zaś w celu uchylenia wniosku zjazdu delegowanych. Po zagłosowaniu artykułu 1-go, gdy się okazało, że jednomyślność potrzebna do rozwiązania téj sprawy nie istnieje, byłem téj myśli, aby wniosek zwrócić nazad rozmaitym rządom, jako nie dosyć jeszcze dojrzały do roztrząsania go na sejmie związkowym, aby też rządy bliżéj porozumiały się między sobą. Następnie hrabia Thun przełożył mi urządzenie osobistego zjazdu między hrabią Rechberg i mną, dla szczegółowszego roztrząśnienia całéj téj rzeczy. Odpowiedziałem,że niedaleki od tego jestem; ale w kilka dni późniéj hrabia Karolyi poufnie zwierzył się przedemną, że hrabia Rechberg spodziewał się, iż przed naszym osobistym zjazdem zaręczę mu przyjęcie jego projektu reformy związkowéj. Mojem zdaniem podobne rokowania wymagały dłuższego czasu i większego zgłębienia przedmiotu. Zakreślony na zjazd dzień 22 stycznia był na to zbyt krótkim, nie sądziłem więc, abym mógł zgodzić się na zjazd, na który zgadzano się tylko w przypadku odstąpienia od wcześniejszych obowiązujących zastrzeżeń. Dodałem, iż zdawało się mnie, że w téj chwili chodziło nadewszystko o przeszkodzenie, aby zgoda nie została zamąconą przez oczekiwane we Frankfurcie wynikłości; boć przychylając się do przełożeń hrabiego Thun, miałem głównie w widoku cel, który sam z siebie musiałby być chybionym za poruszeniem zadań wysokiéj doniosłości pierwiastku. Kiedy więc hrabia Rechberg rozkazał na to oświadczyć, że Austrja bez zapewnienia sobie z góry równoważnéj korzyści, nie może zrzec się popierania wniosku zjazdu delegowanych, widzenie się zatém moje osobiste z panem ministrem spraw zagranicznych austryjackich nie mogło aż dotąd mieć miejsca.

Z drugiéj strony w przerwie tych rozmów przesłano rządowi królewskiemu przełożenie pojednawcze, aby ze swojéj strony cofnął depeszę hrabiego Bernstorf z dnia 20 grudnia 1861 roku, a wówczas Austrja nie będzie nastawała na ziszczenie projektów tyczących się zjazdu delegowanych. Było dla mnie niepodobieństwem stawić obok siebie te dwa przedmioty. Depesza hrabiego Bernstorf ograniczała się wynurzeniem z d a n i a rządu królewskiego, o trybie, jakiego by użyć należało przy reformie położenia Niemiec; tę depeszę wywołało naleganie królewsko-saskiego gabinetu; rząd zaś pruski wzywał przez nią inne rządy związkowe, bez żadnego skądinąd nacisku, aby objawiły swobodnie swe postanowienia. Dopóty, dopóki musieliśmy przed sobą powtarzać to przekonanie,że sprawiedliwość naszych przełożeń nie uczyniła takich postępów w obec innych rządów, abyśmy mogli spodziewać się powodzenia, pozwoliliśmy na uśpienie téj rzeczy i wówczas dopiero kiedy postępowanie większości wyzwało nas do wyrzeczenia naszéj myśli, królewsko-pruski minister przy sejmie związkowym otrzymał rozkaz do rozwinięcia znowu w swoim głosie mniemań królewskiego rządu.

W przedstawieniu projektów co do zjazdu delegowanych, nie zważano ze strony przeciwnéj na niezależność rządów trzymających się innego zdania. Ale usiłowano w drodze nowego wykładu gwałcącego treść traktatów związkowych, narzucić je rządom, które się im wyraźnie opierały.

W obec takiego postępowania, Prusy, w uczuciu słuszności swego prawa, powinny zostawić rządom przez swoje zaczepne postępowanie, narażającym w łonie związku jednotę na rozprzężenie, troskliwość o ukojenie wywołanéj przez nich zatargi, albo uledz odpowiedzialności za następstwa.“ Berlin 24 stycznia 1863 roku. (Podpisano) von B i s m a r c k.

B e r l i n 22 lutego. Naczelnik biura statystycznego berlińskiego radca tajny Engiel otrzymał upoważnienie rządu pruskiego do zwołania we wrześniu kongresu statystycznego w stolicy pruskiej.

B e r l i n 24 Lutego. Projekt do prawa o odpowiedzialności ministrów, został wypracowany przez posłów sejmowych; składa się on z 34-ch artykułów.—Piérwsza część, określająca odpowiedzialność karną obejmuje 5 następnych postanowień:

Artykuł 1-szy. Każda z dwóch izb sejmowych może wytoczyć oskarżenie przeciw ministrom za złamanie konstytucji, za przedajność lub zdradę.

Artykuł 2-gi. Z ł a m a n i e k o n s t y t u j i może być przypisane ministrowi za każdą czynność, lub omieszkanie przeciwne konstytucji, a którego niekonstytucyjna cecha była winowajcy wiadomą, lub jeżeli jéj nie dostrzegł to chyba z umysłu.

Art. 3-ci. P r z e d a j n o ś ć ma miejsce: 1-mo w przypadkach przewidzianych przez artykuły 309, 310 i 311 kodeksu karnego; 2-do Kiedy minister przyjmuje, żąda lub polega na obietnicy jakiego cudzoziemskiego rządu otrzymania darów lub innych korzyści.— Upoważnione przez króla przyjęcie upominków zaszczytnych lub orderów, niestanowi przewinienia.

Artykuł 4-ty. Z d r a d a obejmuje zbrodnie zdrady panującego i zdrady kraju przewidziane przez kodeks karny; istnieje ona nawet, choćby wybitne znaki tych zbrodni nie były jawne, kiedy minister, w złym zamiarze dopuszcza się czynności takiego rodzaju, które mogą narazić na niebezpieczeństwo wewnętrzną spokojność państwa, lub zrządzić państwu straty w stosunkach jego z mocarstwami obcemi. Nietylko same czynności, ale i omieszkanie podpadają pod zastosowanie tego rozporządzenia.

Artykuł 5-ty K a r y: Skoro obowiązujące prawo karne może być zastosowanem do czynności występnéj, wnet stosować je do niéj należy. Jeżeli występek jest przewidziany tylko przez niniejsze prawo, sędzia skazuje na jednę z kar w témże prawie przepisanych, wyjąwszy grzywien; lecz ani potępienie do ciężkich robót, ani większa jeszcze kara nie może być zawyrokowaną; w podobnym razie winowajca podpada tylko uwięzieniu. Każdy wyrok potępiający pociąga za sobą według prawa, odpadnienie od posady ministerjalnéj, i czyni winowajcę niezdolnym do zajmowania jéj kiedykolwiek w przyszłości.

Druga część (art. 6. do 22). Opisuje przewód postępowania obu izb sejmowych w razie zaskarżenia ministrów. Trzecia część (art. 23 do 34) określa przewod postępowania sądu najwyższego.

Na wczorajszém posiedzeniu (23 lutego) izby poselskiéj roztrząsano projekt do prawa o mających wyznaczyć się pensjach dla weteranów wojny niepodległości. Oprócz pana von Bismarck, przemawiali: jenerał von Stavenhagen, major von Vaerst; panowie von Sejdlitz, von Harkort i von Bonin, wszyscy kawalerowie krzyża zelaznego, za powiększeniem summy przeznaczonéj na pensje dla weteranów 1815 roku. Ponieważ rozmaite poprawy w tym duchu zostały wycofane lub odrzucone, izba uchwaliła projekt do prawa z dodatkiem przełożonym przez pana von Sejdlitz, wzywającym rząd do powiększenia summy, poczynając od roku 1864.

Na témże posiedzeniu postanowiono: wziąć pod rozbiór we czwartek dnia 26 lutego wniesienie panów von Hoverbeck i von Carlowitz

Grecja.

Dziennik paryski P a t r i e pisze co następuje: Dzienniki i listy z Aten nie czynią żadnéj wzmianki o wyjeździe pana Elliot. Należy więc przypisać zmięszaniu nazwisk podaną wiadomość przez jeden z dzienników południowych o przybyciu do Marsylji pana Elliot.

Hr. Russell uwiadomił przez depeszę dyplomatyczną rząd tymczasowy ateński, we czwartek dnia 8 lutego, o ostatecznéj odmowie książęcia Ernesta sasko-koburgskiego. P. Elliot codzień odwiedzał pana Bulgaris i miewał z nim długie rozmowy.

Zgromadzenie narodowe uchwaliło, że rząd składać się będzie ze 3-ch członków, którzy po kolei spełniać będą dostojność prezesowską każdy po 10 dni w miesiącu. Zgromadzenie przystąpiło do wyboru tych członków.

Pp. Bulgaris i Rufos za pierwszem głosowaniem otrzymali stanowczą większość admirałowi Kanaris zabrakło kilka głosów, przystąpiono więc do powtórnego głosowania, które zapewniło jego wybor. Ale admirał sądził, że nie należało mu przyjmować godności, na którą w taki sposób był powołany, wszakże nazajutrz cofnął to postanowienie w skutek bardzo pochlebnéj uchwały zgromadzenia i na naglące prośby przyjacioł.

Podług innych listów, wiadomości z krajów są zadawalające. Zbójectwo zdawało się być wszędzie przytłumionem.

KSIĘSTWA NADDUNAJSKIE.

Wiadomo z depeszy telegraficznéj, że większość zgromadzenia narodowego w Bukareszcie postanowiła wziąć pod rozbior projekt adresu, przedstawionego przez 33 członków, na czele których stoi poseł Panu, były minister i członek stronnictwa bojarskiego. M o n i t o r p o w s z e c h n y doniosł, że nowa kommisja utworzyła się d. 7 lutego dla zdania sprawy o projekcie podanym przez posła Panu. Rzeczona kommisja składa się z panów: Panu, Ghika, Apostoleanu, Baloceanu i Romalo.

Załączamy teraz podług dziennika wiedeńskiego P ą t n i k kilka miejsc nowego projektu adresu:

„Oświecony książe,

„Głęboko przenikniona wielkiemi i ważnemi potrzebami narodowemi, które stan nasz społeczny i polityczny najnatarczywiéj wskazuje, izba zwołana na miesiąc przed czasem zakreślonym przez krajową organiczną ustawę, przybyła z największą gotowością na uczynione do siebie wezwanie. Była pod wpływem błogiego uczucia, bo miała i przekonanie i postanowienie wykazania w téj okoliczności nowych dowodów swojego poświęcenia w utrzymaniu żywotnych zasad konwencji paryzkiéj, dla wielkości i utrwalenia rumańskiego narodu.

Ale im uczucia nasze były szczersze i gorętsze, tém rząd waszéj wysokości, przez przybraną od samego początku postawę względem przedstawicieli narodu, okazał się dalszym od zaspokojenia naszych oczekiwań.

Od otwarcia izby, aż do dziś dnia, nie powiedział nam ani słowa o stanie rzeczy tak wewnątrz, jak zagranicą; niż też o drodze, którą pójść zamierza, nie przedstawił nam nawet zupełnego obrazu położenia naszéj skarbowości, która tém więcéj kraj trwoży, że sam minister oświadczył, że z n a j d u j e s i ę w n a j w i ę k s z e m r o z p r z ę ż e n i u. Nadto rząd już dwukrotnie odmówił a to w słowach najgroźniejszych i niesłychanych w rocznikach parlamentowych, najgłówniejszych praw służących przedstawicielstwu narodowemu, pozwalając sobie nazywać je o g n i s k i e m s p r z y s i ę ż e ń. Obraził on tym sposobem cały naród, powstając przeciw jego wszechwładztwu, poniewiera je w oczach całéj Europy w przeddzień wielkich zewnętrznych zdarzeń, w skutek, których dola Rumanji może znaleźć się w niebespieczeństwie.

Te okoliczności wkładają na nas naglącą powinność, jako na przedstawicieli narodowych, przełożenia waszéj wysokości, z największą sczerością i najgłębszem uszanowaniem obrazu stanu kraju.“

Wyłożywszy szczegółowie stan kraju, projekt adresu brzmi dalej jak następuje:

„Oświecony książe, z sercem boleśnie zranionem postanowiliśmy odsłonić w całej nagości przed waszą wysokością i przed światem ciężkie rany, które naród czuje tak głęboko. Ale poczytaliśmy za najświętszy obowiązek zanieść te cierpienia i te nieszczęścia aż przed tron naszego wybrańca, abyś wasza wysokość przyszedł do przekonania już dla nas i dla kraju niewątpliwego, że złe doszło do swego szczytu i abyś zwrócił rząd z drogi ślizkiej i zgubnej, po której teraz kroczy.

Wszystkie władze państwa zgodne z sobą wezmą się do dzieła z nową odwagą i wkrótce Rumanja, dzięki ich usiłowaniom, znajdzie się w możności podołania przesileniu wynurzającemu się na jej pograniczu, a które podobno wezwane jest do przeobrażenia postaci wschodu.

Niech żyje wasze wysokość! Niech żyje naród rumański, zgodny i nierozdzielny!—“

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

PARYŻ, piątek 27 lutego. Dziennik P a y s ogłasza depeszę telegraficzną z Madrytu, oznajmującą, że marszałek Narvaez mianowany został prezesem rady ministrów.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Koncert polski w Pradze czeskiéj i panna H. Zawiszanka.—Dzienniki czeskie, a za niemi i polskie, dawno już były zapowiedziały, że

Polacy w Pradze zamieszkali, umyślili dać koncert, na rzecz wzniesienia w tém mieście na Karlinie ołtarza św. Wojciecha, mającego być pamiątką tysiącletniéj rocznicy wprowadzenia chrześcjaństwa do krajów słowiańskich. Obecnie dowiadujemy się z dzienników czeskich, że ten koncert naznaczony z początku na dzień 11 lutego, następnie z powodu zaszłych przeszkód, odłożony na dzień 13 tegoż miesiąca, w końcu raz jeszcze odłożony z powodu, iż panna Zawiszanka, biorąca w nim udział, musiała dnia tego grać w teatrze niemieckim,—odbył się przecię w dniu następnym, to jest 14 lutego. Koncert wykonany został w tymczasowym teatrze czeskim wedle następującego programatu: 1. Staroczeska pieśń św. Wojciecha, wykonana przez stowarzyszenie śpiewaków „Hlahol.“ 2. Scherzo Chopina na fortepjan, wyk. p. Duleba. 3. Pieśń z Królodworskiego rękopismu z muzyką W. Zieleńskiego, wyk. panna Zawiszanka. 4. Deklamacja ballady „Alpuhara“ z Konrada Wallenroda, Mickiewicza. 5. Arja z opery: „l'Etoile du Nord,“ przez p. Kollara. 7. Pièce Liszta na fortepjan, wyk. przez p. Dulebę. 8. a) Dwie zorze Moniuszki, b) Pieśń nad kolebką Miechury, wyk. przez pannę Zawiszankę. 9. „Wesoło żeglujemy, wesoło!“ podług muzyki Zieleńskiego wykonał chór „Hlaholu.“ Wsparty równie wysoce szlachetnym celem, który go wywołał, jak znakomitym talentem artystów, którzy go wykonali, koncert, jak się spodziewać należało, był nader liczny i świetny. Pomiędzy artystami królową tłumów była panna Zawiszanka, która wśród niezmiernego grzmotu oklasków, otrzymała śliczny wieniec od publiczności na pamiątkę tego święta.

Z powodu téj uroczystości, „Narodni Listy“ zamieściły na swych kartach króciutki rys biograficzny naszéj śpiewaczki, który tu w treści dla czytelników naszych podajemy. Helena Zawiszanka pochodzi ze znakomitéj w dziejach polskich rodziny Zawiszów, z których imię jednego stało się w narodzie przysłowiem. Odbywszy pierwiastkowe nauki w Warszawie, panna Zawiszanka udała się następnie ze swą matką do Medjolanu, gdzie się od najznakomitszych mistrzów Lampertiego i Mazzucatego uczyła śpiewu, a od Hubertiego mimiki. Po pięciu latach nauki, wystąpiła jako prima-donna w teatrze varezkim, gdzie zwykle debiutują wszyscy znakomitsi artyści włoscy. Wyrok areopagu varezkiego był bardzo pochlebny dla naszéj rodaczki. W Medjolanie z powodu jéj wielkiéj skromności, nazywano ją poprzednio „monachellą;“ lecz następnie, wystąpiwszy na wielkim tamecznym teatrze la Scala, tyle grą swoją okazała życia i ognia, że ją przezwano „svazzatellą,“ czego się Włosi bynajmniéj po niéj niespodziewali, a widząc, ledwie własnym oczom wierzyli. Z kolei panna Zawiszanka otrzymała była wezwanie do New-Yorku na prima-donnę w tamecznéj operze; niechcąc jednak być nazbyt daleko od ojczyzny, odrzuciła to przełożenie, ażeby wkrótce powrócić do Warszawy. Przyjęta tu nader sympatycznie, musiała jednak wkrótce opuścić Warszawę, udając się do krajów berłu austryjackiemu podległych. Zamieszkawszy w Pradze, jest tam obecnie śpiewaczką opery niemieckiéj, a występując w roku przeszłym w narodowéj uroczystości czeskiéj, zjednała sobie serca licznych téj krainy mieszkańców nawet daleko po za murami miasta.

— **Sprawy gospodarskie**.—Piszą z gub. Mohylewskiéj do Gaz. Polskiéj: Włościanie tutejsi, teraz, jak to mówią, chwycili się za rozum chłopski, i chociaż z nieufnością, przystają jednak na układy. Druga strona t. j. ex-dziedzice nie mogą jeszcze przyjść do siebie i zrozumieć nowéj pozycji swojéj w społeczeństwie. Niektórzy uważają wszystko za zginione, prócz propinacji, na tę właśnie zwrócili szczególniejszą uwagę, i nie szczędząc kosztów, na wyścigi śpieszą udoskonalać aparata w gorzelniach i budować nowe karczmy przy każdéj niemal drodze, dróżce, śród każdéj wioski i słobody. Nie wdając się w deklamacje filantropiczne i zapatrując się na tę kwestję nie śród gór i lasów, przy blasku księżyca, ale w dobrze ogrzanym pokoju, powiem otwarcie, że moi współziemianie wielce się mylą, a na swoich gorzelniach i propinacjach mogą wyjść, jak ów Zabłocki na mydle. Fryderyk hr. Skarbek, zapatrując się na takiż ruch i krzątanie się koło gorzelnictwa w Królestwie, wypowiedział takowe zdanie, które niemal co do joty się sprawdza: „Gorzelnictwo póki się ograniczy na wyrabianiu wódki za pomocą prostych narzędzi, przynosi zysk czysty, lecz gdy zaczną używać aparatów kosztownych, nadzwyczaj powiększających wydatki wódki z miar jednakich oziminy, czy ziemniaków, zwiększona o wiele ilość takowéj produkcji i liczne współubieganie się wpłynie na obniżenie ceny i przez to już narazi producentów na stratę; ale nie dość na tém, obniżone ceny muszą koniecznie wpłynąć niekorzystnie na konsumentów, rozpowszechniając śród nich opilstwo. Wygórowane złe, albo zmusi rząd do wdania się i opodatkowania gorzałki, albo się zaczną śród ludu krzewić usiłowania wstrzemięźliwości. Dla czegożby u nas miało być inaczéj? nie rachujmy wiele na demoralizację naszych włościan, choć przez dobrze zrozumiany własny interes, jeśli nie z innych względów. Mnie się zdaje, że najkorzystniéj użyć odrobinę kapitału, jaki posiadamy, na ulepszenie rolnictwa, bo już to pewnik, że ziemia nasza, z któréj tak długo ciągnęliśmy procenta lichwiarskie, dziś, bez wkładowego kapitału, nie opłaci nawet kosztów uprawy; zysk tu wprawdzie może i nie będzie tak wielki, jaki się wam zdaje, że przyniosą gorzelnie, ale pewny i sumienniejszy o wiele. Nie potrzeba się lękać tego gospodarstwa racjonalnego, niemieckiego, jak go nazywacie, wszak w Królestwie krzątają się niezgorzéj i jakoś nie uskarżają się na postęp. Do przypatrzenia się zaś gospodarstwom takowym, mamy więcéj od innych zręczności, bo o 70 wiorst Horki, a gospodarstwo w fermach instytutu najwzorowsze, gabinet zaś modelów przy instytucie bogatszy od wszystkich w kraju. F. S.

— **Fotografja** robi ciągłe postępy, staje się nawet teraz użyteczną idąc zarówno w parze z litografją i drzeworytnictwem; za granicą już są albumy wszelkiego rodzaju pisarzy poetów i malarzy nadzwyczaj upowszechnione. Robiący u nas ciągłe nakłady i ulepszenia p. Mieczkowski fotograf zamierza wydawać fotografje ze wszystkich poematów polskich; rysunki dostarcza do tego p. Aleksander Rudzki były uczeń Warszawskiéj szkoły sztuk pięknych. Sądząc z piérwszych prób jako to: S a b a t z legend Wojcickiego, M a r g i e r i U ł a s z poematu Syrokomli, są one pod względem sztuki i kompozycji z talentem narysowane. Spodziewać się więc można, że tym sposobem zaopatrzeni będziemy niedługo w fotografje ulubionych nam poetów Słowackiego, Mickiewicza, Pola i wielu innych, do czego materjału nie zabraknie, a publiczność więcéj zasmakuje w rzeczach rodzinnych. (G. P.)

— Piszą ze **Starego Konstantynowa** do G. P. pod d. 20 stycznia: Zewsząd dają się czytać korrespondencje o trudnościach, jakie ciągle niby to napotykają się przy wprowadzeniu listów nadawczych w naszych okolicach. Skutkiem czego rad jestem przesłać zupełnie przeciwną wiadomość, która niejednego obywatela pocieszyć powinna, że nie tak to bardzo źle się u nas dzieje, jak niektórzy radzi są głosić. Temu parę tygodni włościanie klucza Elisabetpolskiego, mając na czele parocha, przyszli do swego dziedzica p. Konstantego Jasińskiego (obywatela Wołynia staro-konstantynowskiego powiatu) z niesłychanemi wynurzeniami swéj dla niego życzliwości i przywiązania, prosząc aby im po ojcowsku poradził, co mają zrobić, by jak pośrednik przyjedzie do nich dla wprowadzenia listu nadawczego zastał już wszystko gotowe—i tak prosili i ściskali mówiąc, że na wszystko przystaną co każe, bo wierzą, iż im z serca i sumiennie poradzi—że nie mógł odmówić przystąpienia natychmiast do układów. A zatém zdecydowany został wykup z całym nadziałem ziemi. Sami włościanie ułożyli plan separacyjny gruntów we wszystkich wioskach najdogodniejszy dla pana—zaprojektowali rozkładkę piątéj części na lat 10 do wypłat—napisali wyrok i posłali prosić pośrednika dla wprowadzenia listu nadawczego. A gdy pośrednik Borkowski przyjechał, ledwie wierzyć chciał swoim oczom, widząc tak wielką radość i szczęście każdego z gromady. Z rozczuleniem odczytał przygotowane listy nadawcze, a po dopełnieniu formalności, po ojcowsku uściskał radców i starszych gromad majątku p. Jasińskiego. Lecz nie na tém koniec, wszyscy ludzie służący we dworze i folwarkach przyszli prosić o kontrakta na trzy lata, a starosta z radcami o pozwolenie pojechania do majątku brata swego pana w Ostrogskie, by zakomunikować tamtejszym chłopom wiadomość, iż zostali już dziedzicami i do pośredniczenia jeśli potrzeba będzie w przeprowadzeniu i tam podobnież listu nadawczego—gdyż bardzo pragną tego, żeby majątki imienia Jasińskich jednakowo się urządziły. Nadto pp. Jasińscy dopuszczają także do własności ziemi i szlachtę u siebie na czynszach osiadłą.

Ja się z tém zgadzam, że panu Jasińskiemu należy zazdrościć, bo on umiał pozyskać 1,000 serc braci młodszych, a co każden wié, że nie tak łatwo—i trzeba mieć prawdziwie serce, by te serca ku sobie nakłonić. Ale i to prawda, że podania rodowe przechowują się wiekami—a Jasińskich ród w naszéj historji miłością braci stronicę sobie tylko wyrobił...! Nakoniec kiedy ta czynność wprowadzenia listów nadawczych napełniała radością obywatelskie serca Jasińskich—przyszła wieść, że siostra pani Jasińskiéj, senatorowa Francji pani Alfredowa Delavigne umarła a i sam p. Alfred dotknięty tak wielkiemi ciosami niedługo przy życiu zostanie. Tak smutna wiadomość w tak wesołą chwilę nadeszła, była jakoby dowodem, że nie ma tu na ziemi zupełnego szczęścia i wesela i że tam gdzieś jest lepsze życie. Na zakończenie korrespondencji dodać winienem, że obaj panowie Jasińscy na swoich karczmach postanowili skasować wódkę, a zaprowadzić sprzedaż wina multańskiego i wołoskiego.

PRZEGLĄD LITERACKI.

Mamy właśnie przed sobą wiązkę książek wyszłych w tym roku, a nadesłanych nam do przejrzenia z księgarni p. Maurycego Orgelbranda, o których choć pobieżnie czytelnikom naszym postanowiliśmy zdać sprawę.

Zaczynamy od książek ludowych. Potrzeba pism dla ludu wywołana głębokiém przeświadczeniem o ważności i konieczności oświaty a z nią i podniesienia strony moralnéj ludu, poczuciem obowiązków starszéj braci, która ludowi na téj drodze przewodniczyć powinna, powołała do pracy wszystkich ludzi serca i myśli do pracy trwałéj i systematycznéj, nieustannéj, aby nią wynagrodzić choć w części krzywdę zadaną społeczeństwu przez dotychczasowe zaniedbanie i podążyć na téj drodze, na któréj cywilizacja gdzieindziéj tak świetnie się rozwinęła i tak obfite dla kraju przynosi owoce.

Wielu zraża się trudnością zniżenia się do pojęcia ludu, władania przystępnym dla niego językiem, prawda, to jest zadanie trudne, a nawet dla wielu niepodobne, lecz rozwiązanie jego mieści się w tych wieszczych słowach: „miej serce i patrzaj w serce“; nawyższa tylko bowiem miłość rodzi największą prostotę i potęgę ewangeliczną słowa, a temi dwóma drogami trafić tylko można do serca i pojęcia ludu. Gdy takiéj miłości niemasz, to niepisz dla ludu, bo napróżnobyś się silił przyswoić jego język, uchwycić jego formy plastyczne, przywdziać jego szaty, lud cię instynktem odczuje i pozna niepokrewne sobie serce. Stąd to, rozpatrując utwory wielu pracujących dziś na polu literatury ludowéj, widzimy, że poezja prędzéj i łatwiéj chwyciła za nić jego serca, a stąd trafniéj i silniéj doń przemawiać potrafi. Z takich utworów, witamy prawdziwe arcydzieło w tym względzie, Piosnkę o Królu Janie, pomieszczoną w tegorocznym K a l e n d a r z u D z i e s i ę c i o g r o s z o w y m, wydanym w Warszawie staraniem Bibljoteki Warszawskiéj.

W „Kolendzie dla dzieci polskich“ gdzie napotykamy kilka takich śpiewek historycznych, dodano nawet melodję wziętą wprost ze śpiewek ludowych: myśl to bardzo dobra, lecz tam już słowo nie wszędzie podołało zadaniu i często słowo nucie fałsz zadawać będzie, lub wyglądać „nikiéj panicz w kierezji lub siermiędze na kuligu“. Znajdujemy przecież i tam wiele miejsc bardzo dobrych i przedmiotów żywo zobrazowanych.

Z radością witamy tę pierwszą pracę, witamy myśl poczciwą i trafną, bo zaiste na każdy lud jeszcze świeży silniéj działa myśl przybrana w strojne szaty poezji, a pieśń szeroko i rozgłośnie echem rozbrzmiewa.

Z książek wyszłych dla ludu w r. b. mamy przed sobą „Kolendę dla dzieci polskich“ przez M. Gralewskiego, nakład Celsa Lewickiego;—„Kalendarz 10-o groszowy“; — „Żywot człowieka poczciwego“ przez E. Estkowskiego, nakład Gebethnera i R. Wolfa. — „Modlitwy i nauki dla ludu wiejskiego“ napisane przez Stacha Dworaka, nakład H. Merzbacha i L. Polaka. — „Gawędy Warsztatowe“ dla rzemieślników i robotników polskich, opowiedział terminator, nakład J. Okońskiego. — „Kilka Obrazków i kilka nauk zebranych przed wiejską chatą“ przez autorkę Szkółki wiejskiéj i Złotéj księgi, nakład Gebethnera i Wolffa— i „Podarunek dla ludu naszego“, napisał Łukasz Mrówka, nakład Okońskiego.

Lubo wszystkie wymienione wyżéj książki mają niezaprzeczone swe zalety, tak wyborem przedmiotów zastosowanych do różnych klas ludności kraju, stopnia ich ukształcenia i wieku, jak niemniéj jasności wykładu; lubo tendencja wszędzie jest jedna i ta sama, a zawsze poczciwa,—jeśli nam jednak wolno zrobić wybór, to stawiamy na piérwszém miejscu „Kolendę dla dzieci Polskich“, którą w ręku każdego naszego kmiotka widzieć byśmy chcieli. Mała to illustrowana książeczka, a przecież bogata treścią... Niebędziemy tu wchodzić w rozbiór artykułów w niéj pomieszczonych, dość jeśli treść jej przebieżymy. Rozpoczyna ją „Mateuszowe ozwanie się do dzieci“, daléj idzie K o l e n d a, wiersz z drzeworytem przedstawiającym narodzenie Chrystusa Pana. Daléj następują opowiadania, powiastki i wierszyki, mające na celu rozwinięcie pojęcia dziecka i zaszczepienia w niem przez przykłady pierwszych zasad moralności i religji; wszystko to uzmysłowione bardziéj jeszcze stosownemi i dobrze wykonanemi drzeworytami. Następuje nareszcie ważny i dobrze opracowany artykuł o sławnych miastach, gdzie oprócz drzeworytu, przedstawiającego widok miasta, znajdujemy jego treściwy opis, z opowiedzeniem ważnego jakiego wypadku historycznego z tą miejscowością złączonego. Tak opisane znajdujemy tu Gniezno, Poznań, Kraków, Warszawę, Lwów, Kamieniec, Żytomierz, Wilno, Gdańsk, Toruń, następnie Jerozolimę, Rzym, Konstantynopol i Babilon. Daléj następują śpiewki historyczne, wraz z melodją do nich ze śpiewów ludowych zastosowaną, o których uprzednio wspomnieliśmy. Kończy zaś Kolenda z Elementarza; jest to trawersowanie bardzo udatne wierszyka dobrze każdemu znanego: „Różczką Duch święty dziateczki bić radzi“ gdzie dziś w miejsce rózgi stawia się naukę jako skuteczniejszy i więcéj z darami Ducha świętego mający związku środek.

Kalendarz 10-ciogroszowy za prawdziwą zasługę jego redakcji poczytać należy, w niepoczesnym, małym swoim formacie oprócz tego co każdy kalendarz zawierać w sobie musi, zawarł on wiele rzeczy prawdziwie pożytecznych, jak np. rady hygjeniczne, lekarskie i gospodarskie. Dotknął wiele przedmiotów historycznych, nareszcie podjął dwie kwestje najżywotniejsze i będące na dobie, t. j. kwestję własności i wspólności pracy i z tego zadania dokładnie się wywiązać potrafił. Taniością też swoją stał się dla każdego przystępnym, a stąd łatwym do rozpowszechnienia, na co ze wszech miar zasługuje.

„Żywot człowieka poczciwego“ na wzór Zwierciadła Mikołaja Reja, przez E. Estkowskiego,. Książka ta napisana dla klassy oświeceńszéj, a przynajmniéj oswojonéj już nieco z językiem książkowym, lubo tu jasność wykładu i czystość języka, nie oszpecone żadnym prowincjonalizmem, robią przedmiot dla każdego przystępnym. Książka ta oprócz nauki moralnéj i nauką języka dla ludu stać się może. Autor dzieli swą pracę na trzy główne części t. j. bierze człowieka dziecko i prowadzi go przez wszystkie fazy, jakie przejść musi moralnie i fizycznie nim się z niego zrobi człowiek w pełni sił materji i ducha, człowieka dojrzałego, t. j. działającego i starca. W pierwszéj części przechodzi autor całe wychowanie fizyczne i moralne człowieka, streszcza całą pedagogikę, kreśli tysiące charakterów, tysiąc słabości, ułomnostek, zarody wad i cnót, słabości i zdolności umysłowych, oraz środki, jakich na usunięcie pierwszych a rozwinięcie drugich używać należy; prawie nieprzypuszcza dziecka z zarodami niewykorzenionemi złego, ale zarody te rozwija, a najczęściéj pierwotnie zasiewa wychowanie. Kreśli to z głęboką znajomością rzeczy, z praktycznym poglądem a razem z całą miłością ojca, któryby całe młode pokolenie do serca przygarnąć pragnął. I nic dziwnego, bo pisze to człowiek, który cały swój żywot, oceniając wielkość i świętość posłannictwa, pedagogji elementarnéj poświęcił, który tyle na tém polu, mimo napotykanych na każdym kroku trudności zdziałał, i mimo zdolności i nauki, które mu szerokie wrota na drogę rozgłosu sławy i świetniejącego materjalnego bytu otwierały, nad to wszystko przeniósł skromną posadę w Poznańskiém nauczyciela elementarnego, czemu się całkiem poświęcił, bo tu widział obszerne pole prawdziwéj a tak pożytecznéj dla społeczeństwa pracy. Z równąż znajomością serca ludzkiego i jego ułomności, kreśli dalszy żywot człowieka, stawiając go we wszystkich fazach życiowych; a czemu tam tak silnie działa na przekonanie, na serce, czemu, że tak powiem, w każdém zdaniu szanować się każe? bo tu przemawia nie deklamator, nie zimny utopista, ale człowiek, który tego wszystkiego w swém życiu czynem dowiódł bo tu autor kreśli, niewiedząc o tém, swój własny żywot pełen tych cnót i rzeczywistych zasług, niestety tak zawcześnie przerwany.

W roku bieżącym wyszedł tom pierwszy Pism Pedagogicznych Ewarysta Estkowskiego pośmiertne wydanie, nakład J. K. Żupańskiego. Ważną tę i pożyteczną pracę poprzedza śliczna przedmowa, skreślona piórem Karola Libelta, oraz autobiografja złożona z notat i listów zmarłego, pisanych ostatniemi czasy z podróży z zagranicy, gdzie jeździł dla poratowania zdrowia i podtrzymania gasnących sił, pracą i cierpieniem przedwcześnie starganych. Jeszcze w tych listach widzimy rwanie się całą duszą do życia, do pracy, któréj sobie tak obszerne nadal zakreśla plany, gdy wkrótce smutną, bo na obcéj ziemi, usypano mu mogiłę w Soden, a na niéj stanął skromny pomnik grobowy przez współrodaków wzniesiony.

Na tém kończymy krótkie nasze sprawozdanie o książkach polskich dla ludu pisanych, w następném zajmiemy się obszerniejszem rozbiorem ważnego dzieła, wydanego w roku zeszłym we Lwowie, pod tytułem: „Szkoła polska Gospodarstwa Społecznego“ przez Józefa Supińskiego. Dzieło, to tém bardziéj zasługuje na szczególną uwagę, że dział ten literatury u nas dotąd niewiele dzieł oryginalnych i pracowników posiada. T. S.

KORESPONDENCJA
KURJERA WILEŃSKIEGO.

Warszawa d. 4 lutego.

(Dokończenie ob. N. 17)

Skąpo tu teraz wychodzą nowe dzieła; jednakże mamy pod ręką świeżo wyszły zbiorek poezji Aleksandra Kraushara p. n. Listki. Ostatnim, albo raczéj nowym wyrazem poezji naszéj rodziméj jest Słowacki. Z tém wszystkiém jesteśmy dalecy, aby odtrącać już wszystko, co się nie równa z Słowackim; obok słońca niech świecą i gwiazdy, a nawet meteory i pokojowe światło, bo wszystko to się zda, a dobra i chwila przeżyta śród uczuć szczerych i promyka, przebijającego ćmę brudu i samolubtwa. Tém światłem pokojowém, tym promykiem chwilowym są Listki pana Kraushara. Szczytności tam niema, ale są uczucia serdeczne, wdzięczna forma, poczciwość rodzima, wyjąwszy tylko tendencyjnych urywków. Bo niech daruje autor, ale handlarza ulicznego, tak jak go tu znamy, niepodobna w szatę odziać poezji, chyba, żebyśmy chcieli i tych upoetyzować, co dla lichwy nogi po bruku zbijają lub też na zimnie stoją pod arkadami banku naszego, dla obfitego grosza,— lub tych wszystkich, co czyhają na nędzę lub gwałtowną potrzebę, zniewołanych nieraz sprzedać za bezcen ostatnią suknię z siebie. Takich tu znamy tylko w Warszawie tandenciarzy, i raczéj nie ich, ale wiele z przedających swój ubiór pod krój poezji wciągnąćby można, bo to oni, lecz nie tandeciarze, ze łzą w oku i westchnieniem, za bezcen pozbywać się nieraz muszą pamiątkowych lub ostatnich prawie przedmiotów z odzieży. Raczéj nie obwijać takich spekulacyjnych szkodników jedwabiem rymu, ale schłostać powinien poeta zachętą: do pracy! do książki! do pługa! do dratwy! a nie handel! handel! wołać za każdą strofką. Jestto wszystko strasznie naciągane. Z tém wszystkiém są w książeczce i podnioślejsze wcale piękne utwory, np. Pieśni, Sonety, Somnium vitae, są miłe obrazki np. Sfinx, Nasze strony, Pogrzeb, wieszcza, Gawęda wiarusa, choć dwa ostatnie uważamy za niesłusznie nazwane ludowemi, bo pogrzeb zapewne jest podaniem ze wschodu, a Gawęda wiarusa jest gawędą żołnierską. Co do języka, który w ogóle jest wyrobionym i dźwięcznym, spostrzegamy błędy w formie, mianowicie nie rymuje się los i rósł, oraz luteńkę i miękkie. Nie wymieniamy tu innych niemniéj udatnych poezyjek i tłómaczeń, które są dobremi; cała zaś, w ogóle uważając, książeczka znamionuje talent wierszowania i częstokroć czyste natchnienie, oraz uczucia prawdziwie ojczyste autora.

W końcu pomówmy nieco o tutejszéj wystawie sztuk pięknych. Po rozlosowaniu obrazów między członków towarzystwa, sale wystawy smutną przybierają postać, bo z przepełnionych malowidłami zmieniają się na obszerne niegęsto obstawione stalugami; na nich to teraz spotykamy się z trzema większych rozmiarów obrazami olejnemi: Millera Leszek Biały, zrzekający się korony dla Goworka, jest pracą tego młodego artysty wykonaną na model w akademji Petersburgskiéj, w któréj kształcił się po wyjściu z tutejszéj szkoły sztuk pięknych. Wykonanie ciała, szczególniéj rąk, rąk i głów niektórych, traktowanie bogatych aksamitów, futer, atłasów, architektura gmachu, są bardzo piękne, dając nam nadzieję ujrzenia przy pracy w osobie p. Millera pierwszorzędnego artysty. Drugim nowym utworem jest pejzaż, starannie wykonany, naturalnie przedstawiający ton naszych dżdżystych, wiosennych a nawet letnich dłuższych deszczów. Trzecim jest obraz z Monachium przysłany, obraz Muhra; artysta wystawia na nim zakonnice w ogrodzie klasztornym; jedne zajęte czytaniem i przędzą, drugie uraczeniem siostr owocami; rysunek i koloryt obrazu efektowne. Millera są dwa jeszcze mniejsze obrazki: Gliński w więzieniu, gdzie prześlicznie wymodelowana figura więźnia i Góral; obadwa te jednak dziełka są dawniejszemi pracami artysty. Pan Kossowicz wystawił dwa damskie olejne portrety, bardzo starannie wykonane, a pp. Bakałowicz i Maleszewski silne kolorytem dali pastele: dwa portrety i jeden rodzajowy pełen prawdy obrazek, przedstawia on biedne dziecko na zimnie, skurczone, pod murem siedzące; p. Maleszewski bardzo wiele uczucia w téj pracy pokazał. Z akwarelli nowych jest jedna Kossaka; przedstawia Powrót z wyprawy wojennéj, dwaj jeźdźcy na dzielnych rumakach stanowią cały obrazek pełen siły i wdzięku, w kolorycie i rysunku, wybitnych cechach tego artysty.

Krakow, 16 lutego 1863.

Nie dotrzymałem słowa danego wam w ostatnim moim liście, bo w rzeczy saméj nie było nic ważnego do doniesienia o sejmie lwowskim. Z tego co dotąd gadali, radzili—nie wiele korzyści spłynie na kraj nasz, a że się tam kłócą i sprzeczają, to dobrze i tak wiecie. Więc nie posłałem sprawozdań sejmowych, jakom przyobiecał i teraz więcéj nie powiem, tylko to, że sejm odroczonym został aż do 9-go marca. Jednego jednak szczegółu z posłów krajowych na tym sejmie nie pominę. Odnosi się on do rektora uniwersytetu lwowskiego. Jest nim pan Rulf. Owoż ten pan Rulf, jako rektor jest już natus poseł; ale, że jest urodzony Niemiec, więc nie umié ani słowa po polsku. Siedzi przeto na obradach po polsku toczących się na sejmie, jak na tureckiem kazaniu i jak słyszałem nic sobie z tego nie robi. Takich posłów więcéj, a sprawom i potrzebom kraju zaradzi się prawdziwie... Od sejmu przeskoczę do rady miejskiéj we Lwowie. Wprzódy jednak powtórzę tę samę uwagę co niegdyś, że choć piszę z Krakowa, mam pozwolone wybiegać czasem do Lwowa, bo Lwów i Krakow to dwie rodzone siostrzyce. Więc teraz wróćmy do rady miejskiéj lwowskiéj. Radzono tam o rzeczy ważnéj, rzeczy obchodzącéj dziś całe społeczeństwo cywilizacyjne i postępowe, radzono o równouprawnieniu żydów. Gadano, ma się rozumieć wiele pięknych rzeczy, a z pomiędzy gadających przed wszystkiemi należy się uznanie i cześć p. Rodakowskiemu. Mowa jego odznaczała się głębokiem przejęciem się rzeczą. Wrażenie jéj było wielkie. Gazeta narodowa lwowska i Czas krakowski, ogłosiły ją w całości. Widać, że pan Rodakowski nie powierzchownie rzeczy bierze, mimo to jednak, o skutku jéj nic pewnego dotąd orzec nie można. Dobrze i to, że się ta kwestja, tak dawno czekająca rozstrzygnienia, poruszyła na serjo.

W Krakowie pusto i głucho. Izba handlowa, o któréj wam dotąd nic jeszcze donieść nie mogłem, a to z powodu, iż zawsze więcéj o książce myślę, niż o ekonomji politycznéj, odbywa swoje posiedzenia przy ulicy Siennéj w domu arcy-bractwa Miłosierdzia i Banku pobożnego (Skargi) i jednego takiego posiedzenia mogę wam dać dokładne wyobrażenie. Z niego robcie takie wnioski, jakie wam się podoba. Owoż najprzód wymienię wam obecnych na tém posiedzeniu. Nimi są: Kirchmajer Wincenty prezes, członkowie stali: Dajches Salomon, Gumplowicz Abraham, Klug Edward, Mendelsburg Albert i Zieleniewski Ludwik. Członkowie zastępcy: Baumgardten Ferdynand, Filipkiewicz Wincenty, Fuchs Edward, oraz komissarz rządowy, Niesiołowski Dominik, radca namiestnictwa. Otworzono posiedzenie radą o reskrypcie komissji namiestniczéj w Krakowie, odnoszącym się do zapytania ministerstwa o otworzenie przystępu kupcom, rękodzielnikom i artystom tutejszym w niedzielę i święta do zakładów bibljotecznych istniejących w Krakowie, mianowicie do bibljoteki jagiellońskiéj i do bibljoteki instytutu technicznego. Bibljoteka jagiellońska odmawia temu żądaniu; instytut techniczny nie odmawiając, żąda funduszu na przykupno odpowiednich książek i urządzenie odpowiedniego lokalu. Nad tą kwestją biorą udział w dyskussji pp. Zieleniewski i Dajches, a kończy się ona przyjęciem wniosku p. Zieleniewskiego, dyktującym utworzenie komissji do zbadania przyczyn odmównéj odpowiedzi uniwersytetu. Dalszemi przedmiotami obrady były: odezwa komory głównéj, żądającéj oznaczenia dwóch znawców do oszacowania zużytych przyrządów rządowych do stęplowania, obecnie na sprzedaż wystawić się mających; wolne targowisko w Krakowie, mające być założoném; program zmian w dotychczasowéj prowizorycznéj ustawie o izbach handlowo-przemysłowych. O tém mówiono najwięcéj. Mówili zaś pp. Zieleniewski, Baumgardten, Mendelsburg, Filipkiewicz—i skończyło się na wyznaczeniu komissji.

O innych instytucjach narodowych, niema co w obecnéj chwili donosić. Wszystko się jakoś mdło objawia, że zaledwie gdzie życia dopatrzeć. Towarzystwo naukowe pracuje wewnętrznie jak zawsze, świeci jak luna, ale nie grzeje jak sol.

Uniwersytet jagielloński ma zostać wzbogaconym nową a nie byłą nigdy dotąd docenturą archeologji słowiańskiéj. Pan Józef Łepkowski, jedyny kandydat o tę katedrę, odkrył w styczniu próbę wykładu tego przedmiotu, w obecności komissji z wydziału filozoficznego delegowanéj i dość licznie zgromadzonych słuchaczy. Temat miał podyktowany przez komissją, był zaś nim: Przegląd pomników Słowiańszczyzny pogańskiéj. Pokazało się, że nie bogate są zasoby i materjały, do wykładu tego przedmiotu posłużyć mogące. Mimo usilności docenta, wykład był ubogi w treść i suchy. Nie orzekając jednak swego zdania stanowczo, gdyż to należy do komissji kompetentnéj, nadmieniamy to tylko, iż jedynie niezmordowana praca p. Łepkowskiego może dać rękojmią powodzenia temu wykładowi, bo on sam nie wystarczy na długo.

Teatr należący także do instytucij narodowych, bardzo mało postępuje i bardzo mało się rozwija. Nowych sztuk, choć pragniemy, nie widzimy; a jeśli czasem pokaże się jaka, to nie wystarczająca. Taką np. była komedja utalentowanego powieściopisarza Dzierzkowskiego, p. n. Iskra poezji. Ma ona w sobie dwie strony: poważną i komiczną. Pierwsza jest nudną i zwykłą, druga trywjalną i za... cyniczną. Grano ją też niedbale, z czego trochę puste ławki tłómaczą aktorów—i dla tego, choć zupełnego fiaska nie zrobiła—nie zrobiła niefiaska.— Zresztą z tego rodzaju nowin—niema.

Nowości literackich mogę wam za to udzielić kilka.

Do rzędu pism czasowych przybyło: Czasopismo poświęcone prawu i umiejętnościom politycznym, wydawane pod redakcją członków wydziału prawa i umiejętności politycznych, w uniwersytecie jagiellońskim. Wyszedł już tego pisma I zeszyt i zawiera: Program czasopisma, w którym bardzo wiele jest mowy o potrzebie postępu. Jest tam takie zdanie: Ludzkość tak dobrze może kroczyć do postępu nad Wisłą, jak nad Sekwaną, Tybrem i t. d. Daléj jest artykuł prof. Koczyńskiego (zarazem odpowiedzialnego redaktora) p. n. Rzut oka na dzisiejszy stan prawa i prawodawstwa karnego. Kobieta w obliczu prawa dra. Burzyńskiego jest interessująca, lubo z wielu zdaniami tego autora zgodzić się trudno. O prawie prezenty dra Heuzmana i krytyka Pandektów Zielonackiego, pisane dobrze przez dra Zalla, zamykają główną treść tego numeru. Jest w nim także praktyka sądowa, pożyteczna dla słuchaczy kończących wydział prawny i wiadomości literackie. Między wiadomościami literackiemi jest wzmianka o dziele S. K. Rzesińskiego, byłego professora uniwersytetu jagiellońskiego wydaném pośmiertnie, p. n. Wykład filozofji prawa, według Fryderyka Juljana Stahla. Dzieło to, nader cenne, ma swojéj wartości rękojmię w znanéj uczoności ś. p. Rzesińskiego i w staranności przeglądających wszystkie pozostałe po nim rękopisa. Między temi gotowe są do druku dzieła: Encyklopedja i Metodologja prawa. Czasopismo prawnicze ogłasza, iż dzieła te wkrótce się pojawią. W ogóle czasopismo to może być bardzo pożyteczne, oczywiście nie dla ogółu, ale pośrednio przyda się i jemu. Jeśli na niem wykształcą się prawnicy, toć i krajowi urośnie korzyść z tego.

Lubomirski p. Szujskiego i dwa poemata Bełcikowskiego wzmiankowane w poprzednim liście, pojawiły się nareszcie, i zasługują na obszerniejszy rozbiór. Że jednak na to nie wystarczy nam tutaj miejsca, ograniczymy się na krótkiém sprawozdaniu.

Szujskiego Jerzy Lubomirski, będący dramatem ściśle historycznym, napisany jest w pięciu aktach. Bohatérem dramatu jest znany z dziejów przeciwnik Marji Ludwiki, przeciwnik jej polityki, i przeciwnik jej saméj. Jakkolwiek jednak wielkie są zalety tego znakomitego utworu, bohater główny jego, jest zdaniem naszem trochę chybiony, a to dla tego, że do wszystkich jego złych i dobrych przymiotów brakuje mu jeszcze jednego warunku, po którym poznaje się charakter, i od którego zależy stanowisko postaci historycznej w dziejach.

Tym warunkiem jest wola. Jerzy Lubomirski Szujskiego, nie ma wolnéj woli. Wszystko co robi, robi tylko pod płaszczem konieczności. Ze wszystkiego chce go autor wytłómaczyć, i w tém przypisujemy mu wadliwość jego utworu. Inne postacie, jak Marji Ludwiki, Jana Kazimierza, Stefana Czarneckiego, szlachcica chwiejnego jak trzcina, Grzymałtowskiego, nakreślone są nie tylko z wielką prawdą historyczną, ale z głębokiem poczuciem artystyczném, świadczącém o wyższości talentu p. Szujskiego. Jak powiedzieliśmy wyżéj, trzeba by obszerniéj dzieło to rozbierać, aby je należycie ocenić. Nie mogąc zaś tego robić, ograniczamy się na tych kilku słowach, do których i to dodamy, że obok prawdziwéj poezji i drgającéj w całym tym utworze, zastanawia nas pewne nużące czytelnika zimno... nieznane w dotychczasowych pracach p. Szujskiego.

P. Bełcikowski wystąpił z dwóma poematami po raz pierwszy jako pisarz. Wystąpienie to przemawia za nim dość korzystnie. W dwóch poematach widoczny jest talent. Książkę składa poemat opisany Zofjówka, i dramacik Serafina. Obudwóm utworom brakuje ciepła, obydwa cechuje wybitny rodzaj talentu p. Bełcikowskiego. Jestto talent myślenia i łatwego pisania. Myśli i ogłady nikt nie zapragnie więcéj, ile ich tam jest, ktoby się jednak chciał ogrzać, nie mógłby. Dziennik literacki chwalący te poemata, zapewne przez wzgląd na początek zawodu młodego autora, słuszną na końcu swych pochwał robi uwagę, iż w całości widać więcej ogłady, niż werwy. Wymuskanie formy oziębia często treść. W końcu dodaje, iż nie z miernych tylko utworów powiewa czasem chłód, powiewa on także i z dojrzałéj kontemplacji. Jakaż to różnica tych wierszy pięknych p. Bełcikowskiego, od „Poezyj ostatniéj godziny," nieodżałowanego Syrokomli. Mamy je i delektujemy się niemi. Wy je znacie, boście byli najbliżéj tego serca, które je wydzwoniło... ostatniém uderzeniem swojem. Cóż mamy wam o nich donosić. Inna to rzecz myśl a uczucie, inna rozum a serce. Poezja to dziewica, więcéj jéj o serce chodzić powinno, niż o rozum.

We Lwowie ukazała się książka jakiegoś pana I. N. p. n. „Nie Komiczna Komedja." Jestto utwór pełen talentu i fantazji, mistyczność jego przypomina Nieboską, nieznany autor zwraca na siebie uwagę tą publikacją; nie wiem, czemu, prócz Dziennika Literackiego nigdzie o tém dziele nie było jeszcze wzmianki.

Z drukarni Bensdorfa wyszła książeczka przez p. Kaspra Zubowskiego p n: „Pismaki" Jest to antyulicznikowska robota. Co tamta była warta, tyle warta i ta: mniéj nawet o tyle, ile w niéj mniéj dowcipu i mniej potrzeby. O wartości artystycznéj tego pamfletu—nie ma mowy. Fejletonista Czasu pochwalił w niej niejaki dowcip, z czego widać, że podstarzawszy się, przestaje już na małém. Ciekawym, kiedy pokaże się ten upadek jego wybredności, w sądach o innych rzeczach. Nie broniąc Ulicznika, bo czytelnicy także przypomną, żeśmy go sami dawniej potępiali, dziwimy się obronie fejletonisty Pismaków.

Skarbczyk domowy nakładem Wilda, pod redakcją Gustawa Czernickiego, jest oczekiwany, ma się on w tych dniach ukazać. Illustracja winjetki, rozrzuconéj z programem, świadczy o dobrze obmyślanych obrazkach. Pani Goczałkowska przestała wydawać Wieniec, zamierzane wydawnictwo Encyklopedyi, nie przyszło jeszcze do skutku.

Ruch Literatury Wywiałkowskiego obezwładniał. Na dwóch zeszytach bladych skończyło się przedsiębierstwo, P. Wywiałkowski drukuje teraz Geografję Polski; w Krakowie od marca ma wychodzić nowe pismo polityczne.

Z Polesia 27 stycznia.

Zabierając się do dzisiejszéj korespondencji, przypomniałem sobie mimowoli ową naiwną odpowiedź pewnéj pensjonarki, zapytanéj na publicznym popisie: jaka jest różnica między Starym a Nowym Testamentem?—Stary jest podarty, a nowy cały—odrzekła bez długiego namysłu młoda wychowanka żeńskiego instytutu, przekonana o zupełnéj trafności swojéj odpowiedzi. Gdyby i mnie zapytano: jaka zachodzi różnica między starym a nowym systematem gospodarowania, wierzcie mi, że podobną dałbym odpowiedź. Niemożna bowiem o tem wątpić, że wszystko co stare, niewiele jest warte, zacząwszy od staréj sukni aż do przestarzałych i zupełnie już zużytych systematów i przesądów. Jedna tylko prawda niestarzeje nigdy. Zresztą, wszystko na świecie tęskni za nowością. Najbiedniejszy człowiek pragnie posiadać nowe odzienie, gospodarstwo krajowe wymaga nowego systematu.

A jednakowoż pośród leśnych puszcz zadymionego Polesia odwieczne jeszcze gnieżdżą się zwyczaje, zakorzenione głęboko przesądy, zacofane gospodarstwo, słowem upadły system zachowawczy.

I nie mówię tego, uprzedzony jaką złośliwą niechęcią ku owemu zakątkowi, na którego pomyślności i dobrobycie bardzo wiele bynajmniéj mi zależy. Mieszkańcy Polesia niewinni swojemu zacofaniu, bo przez gęste puszcze i niedostępne błota zachodnia cywilizacja przedrzeć się do nich nie była w stanie. Rządzono się tu do tego czasu według jakichś odwiecznych nomadyjskich praw, albo raczéj nierządzono się wcale, tylko ślepy los kierował wszystkiem, ztąd bezrząd, ciemnota ludu i jakieś zacofane, niezrozumiałe prawidła gospodarstwa, których nawet zadawnionym systematem nazwać niemożna. Niedokładne wzruszenie ziemi sochą, wrzucenie w nią lichego ziarna na los szczęścia lub nieszczęścia, sprzęt i zwózka zżętego zboża do gumien, z bezprzykładnem nieraz marnotrawstwem ziarna i słomy, z pomocą zbiorowéj massy ludu i jego inwentarza, omłót i dostawka do śpichrza częstokroć jednéj tylko części ziarna, bo trzy części odpadały zwykle na bok,—oto był cały dotychczasowy, zewnętrzny system gospodarstwa na Polesiu, o który bolała głowa dziedzica a raczéj niebolała wcale, bo poddani robili sami wszystko po swojéj woli i rozumieniu, bez wtrącania się dziedzica w dziwaczny sposób ich gospodarowania w lasach, łąkach i na polu. Dziedzic zaś, jeżeli taka była jego wola i łaska, mógł się dla rozrywki zajmować korzyściami swojéj gorzelni i doglądaniem opasów, aby wiosną zapełnić szkatułę. Ale teraźniejszy system akcyzny podzielił się i temi korzyściami z dziedzicem, a co gorsza wbił mu niemały klin do głowy, przymuszając może na starość, do znajomości arytmetyki, fizycznych zasad Trallesa i ogromnéj pisaniny przy zamianie i sprzedaży wódki,

Już to co prawda, arytmetyka niewielką tu dotychczas grała rolę. Znać to z całego dotychczasowego systematu gospodarstwa. Nieznano tu dotąd obliczenia pracy i czasu; nie zastanawiano się nad tém, że można mniejszą liczbą ludzi i bydła daleko więcéj, lepiéj i prędzéj zdziałać, niż zbiorową a ociężałą pracą, któréj na tem tylko zależało, aby słońce skryło się jak najprędzéj za lasy, a czy praca była pośpieszna lub dobra, o to mniejsza.

Zagraniczni ekonomiści błogosławią tę chwilę, w któréj przed kilkudziesięciu laty nastąpiła tam separacja i oczynszowanie włościan. Tu zaś.... nie wiem; ale słyszałem na własne uszy ubolewania...

Ale nie o tém chciałem pisać. Ktokolwiek z praktyczniejszych gospodarzy zastanowił się nieco nad dotychczasowym systematem pańszczyźnianym, ten mi przyzna bez zaprzeczenia, że on nietylko żadnych nie przynosił korzyści materjalnych i moralnych, ale co gorsza, nie posunął gospodarstwa krajowego ani o krok naprzód. Wszystko odbywało się odwiecznym zwyczajem i trybem, bez łamania sobie głowy nad umiejętnością, rachunkiem i spekulacją; gospodarstwo kręciło się zawsze w koło, jak maszyna wiecznego a ociężałego ruchu, a robotnik poruszał się na podobieństwo konia w deptaku, ale ani kroku nie postąpił naprzód z miejsca tożsamości.

Naraz w pośród wielu innych reform następuje najważniejsza dla przyszłéj pomyślności kraju reforma dotychczasowego systematu gospodarczego. Właściciele ziemscy, przywykli do konserwatyzmu, przelękli się téj błogosławionéj reformy, zadrżeli na samą myśl kłopotów i trudów, których dotychczas nie znali i zawołali płaczliwym głosem Jeremjasza: A skąd weźmiemy ludzi, którzyby pracowali dla nas i za nas? Na pozór słuszna to obawa, narzekanie i kłopot właścicieli, zwłaszcza w okolicach mało zamieszkałego Polesia, gdzie na niezmierzonych przestrzeniach ziemi i obszarach lasów może jeszcze trzy razy tyle wyżywić się i zająć ludności, niż jéj żyło dotąd. Ale kiedy wnikniemy głębiéj w samą naturę rzeczy, kiedy obejrzymy się przed siebie i za siebie, wtenczas przyjdziemy do tego przekonania, że nie taki djabeł straszny jak go malują, że niepotrzeba sprowadzać Czechów ani Szlązaków, bo oni z czasem sami przyjdą do nas. Ci zaś, których dotychczas sprowadzono, są to sami partacze-rzemieślnicy, niemający wyobrażenia o robocie kosą, cepem i pługiem, sam proletarjat uwiedziony słodkiemi nadziejami, że mu tu pieczone gołąbki polecą same do gąbki. Wierzcie mi, że właśni ludzie, choć ich będzie mało z początku, obrobią nam tyle ziemi i sprzątną z niéj tyle płodów, ile wystarczy na nasze wyżywienie; za lat kilka wystarczy nawet na zbytki, o które nam tak chodzi; w robotniku zaś będziemy przebierali jak w towarze. Zresztą niewszędzie postąpiono na czynsz lub wykup; po większéj części pańszczyzna egzystować będzie nadal w całéj mocy. Będzie więc z łaski ludzi co jeść i pić, okroi się cokolwiek na przejażdżkę za granicę. Cóż z tego, że system gospodarstwa pozostanie nadal *in statu quo*, niby w owém zaczarowaném kole, z którego się wydobyć w żaden sposób niemoże? Nie będzie przynajmniéj żalu i narzekania na brak robotnika!

Co do mnie, wolałbym trzech płatnych utrzymywać parobków, swój własny inwentarz i narzędzia rolnicze, i z niemi obrabiać jak należy trzysta dziesięcin ziemi, niż z dwudziestoma gospodarzami na tysiącu dziesięcin prowadzić gospodarstwo pańszczyźniane. Zaprawdę! niepomieniałbym się z tamtém na moje korzyści!

Taka to jest różnica jednego systematu od drugiego, takie korzyści przez zaprowadzenie nowego sposobu gospodarowania. Niemamy więc czego opłakiwać i niepowinniśmy z założonemi na krzyż rękami wyczekiwać lepszych czasów, bo one nigdy same nieprzyjdą do nas. Nie góra do Mahometa, ale Mahomet do góry pójść był zmuszony. Idźmy więc do góry!

Fr. Staszic.

Z Mohylewskiéj gub.

Dnia 1-go lutego 1863 roku.

„Pańszczyzna i wykup“—są to słowa, tegocześnie o uszy każdego z nas, niemal codziennie się obijające— i chociaż zwolenników pańszczyzny coraz mniéj pozostaje, jednak północne powiaty naszéj prowincji obfitują jeszcze w ludzi, którzy nie chcą pojąć, iż człowiek głodem, nędzą i pracą znękany, niema czasu pomyśleć o duszy; iż trudno takiemu o własnych siłach na drodze dobrobytu krok naprzód postawić; iż wstręt do pracy i myśli, z ustaniem li tylko pańszczyzny, mogą opuścić raz na zawsze naszych włościan,—lecz w takim razie, gdy zachęta i początek do oświaty będą pochodziły od właścicieli. Niema pańszczyzny i niema przyczyn do zatargi; od człowieka zaś przywalonego przymusową pracą nieraz może odartego z owocu swych trudów, rozpojonego, co wymagać możemy! Przeto, duch miłości ku bliźnim, poświęcenie dla wspólnego dobra i wysokie poczucie człowieczéj godności—oto uczucia, które winny przewodniczyć nam w przeprowadzeniu kwestji włościańskiéj.

Włościanie nasi z swéj strony, ogólnie nie życzą pozostawać na pańszczyźnie, ani też przechodzić na czynsze— wymagają zaś zezwolenia niezwłócznego skupu, za pomocą rządowéj pożyczki. W niektórych miejscowościach, wprawdzie rzadkich, składają właścicielom z wielką trudnością uzbieraną jedną czwartą lub połowę piątéj części, którą zgodnie z ustawą rządową winni sami opłacić właścicielowi, przy zawarciu umowy; lecz tam niestety, gdzie włościanie na większe zdobywają się ofiary, najczęściéj spotykają serca zatwardziałe właścicieli, niechcących się przychylić na ich prośby i nalegania.

Większość jednak właścicieli, szczególniéj w powiatach południowych, przeszli i przechodzą na skup, rozkładając opłatę piątéj części na lat dziesięć i więcéj; a nie jeden wyrzekł się jéj zupełnie na korzyść włościan. Wszelako są i tacy, dzięki Wszechmocnemu, stanowiący znaczną mniejszość, którzy li tylko w pańszczyźnie widzą jedyny środek polepszenia bytu włościan i zarazem utrzymania się przy egzystencji; którzy w skupie gruntów przez włościan widzą li tylko upadek produkcji, nie zaś ostateczne rozwiązanie kwestji włościańskiéj, twierdząc zarazem, iż następstwem skupu są zatargi o lasy i pastwiska, które coraz bardziéj poczną szerzyć niewiarę i nieufność ku nam. Nie jeden nawet stara się przekonać, iż jedynie przez litość ku młódszéj swéj braci, nie chce się przychylić na ich prośby i przejść na skup, albowiem przeświadczony jest, iż cena gruntów przewyższa ich wartość,— a że włościanin, jako ciemny i chętnie słuchający podszeptów próżniaków i włóczęgów, nie chce pojąć, iż ta własność do zguby go doprowadzi.

Nakoniec znalazł się i taki, który ceniąc własny spokój i miły grosz nad wszystko, strwoniwszy najdroższe i najszczęśliwsze lata młodości, gdzieś po za granicami ziemi rodzinnéj, zawarł umowę o skup i w ślad za tém wydzierżawił dobra swe starozakonnemu, by pozbyć się kłopotu administracji i sąsiedzkich stosunków z ciemnym ludem. Sam fakt niebyłby tak rażącym, gdyby starozakonni nasi byli na jednym stopniu oświaty z starozakonnymi zachodu. W téj chwili w gubernji naszéj mamy przeszło sto tysięcy włościan uwłaszczonych. Robotnik w majątkach bezpańszczyźnianych płaci się od 18 do 25 r. sr. rocznie, jednak trudność w odszukaniu chętnych do wynajęcia się jest wielką. Spodziewamy się jednak, iż po poborze rekruta i ustaniu pańszczyzny, to jest: po ostateczném zatwierdzeniu umów skupowych, ceny się ustalą i o niewiele się podniosą.

Niewiasty nasze, dozorując chorych, ucząc dziatwę, przychodząc w pomoc w niedoli i nieszczęściu chłopków, nie zrażając się niepowodzeniem i niechęcią, przeważnie wpływają na zagładzenie nieufności i niewiary włościan ku właścicielom. Owych zaś pań poniewierających swemi obowiązki dzisiaj zaledwo kilka naliczyć możemy.

Zbytek i buta szlachecka, bodaj iż opuściły nas na zawsze; dzisiaj przenosimy pogadankę poważną nad szumne pohulanki z niezbędnemi towarzyszami, kartami i butelką. I zaledwo z tém się można spotkać gdzieniegdzie na zjeździe okręgowym.

O gospodarstwach naszych bezpańszczyźnianych w następnych korrespondencjach postaram się zdać szczegółowe sprawozdanie. Teraz zaś kończę tém, iż przy wszystkich naszych usterkach postępujemy jednak szybkiemi kroki drogą postępu—i nie robimy to z obowązku, albowiem obowiązek jest, że tak powiem, cóś pańczyźnianego, cóś takiego, co oznajmia, że człowiek jakby krępuje swą naturę, lecz przeciwnie, każdy niemal nasz czyn na drodze postępu, jest jakby niezwalczoną potrzebą duszy. Z. M.

—Od podania ostatniéj wiadomości dnia 11-go zeszłego stycznia, o złożonych ofiarach na pomnik Barbary Radziwiłłówny w ilości rubli tysiąc sto siedm, w ciągu miesiąca wpłynęły następne:

JW. Adam Stanisław Krasiński, biskup wileński, rubli — —	50
JO. książe Leon Radziwiłł, ordynat Klecki i Dawidgródzki, rubli —	500
Ksiądz K. Z. rubli — —	20
Ks. oficjał prałat Żyszkowski rub.	10
Ks. Jan Markiewicz prał. Wil. r.	3
Ks. S. K. prałat kan. W. rub. —	3
Ks. Mamert z Kowla rub. —	3
Ks. Ludwik Zdanowicz —	2
Ks. Augustyn Lipnicki —	2
Ks. Kazimierz Bojarzyński —	3
JW. Seweryn hrabia Grabowski	50
W ogóle rub.	646

Dnia 11-go lutego 1863 r.

Ks. Józef Bowkiewicz, prałat Wileński.

OGŁOSZENIA.

Obywatel, doktor medycyny W. Piotr syn Józefa Smuglewicz 1861 roku, 11 października, przyjąwszy od niżéj podpisanego 7,525 rubli sr. należnych bratu rodzonemu W. Felixowi Smuglewiczowi, za obligiem żony mojéj Anny Białokozowéj kapitału 7,000 rub. z procentami, wniesionym do akt Wileńskiego maklera Szlake 1860 roku 2 lipca w księdze 61, za N. 409 dla wręczenia bratu z obowiązaniem się zaklęcia na praojców, najrychlejszego unikczemnienia i wyeliminowania obligu. Tymczasem po przesłaniu pocztą prośby na imię Monarsze bez poświadczenia sądowego, do sądu ziemskiego Lidzkiego, gdzie dzieło o wycxekwowaniu pieniędzy znajduje się, 17 listopada 1861 roku, zawiadamiającéj o przyjęciu należnych 7,000 rubli kapitału z procentami przez W. Feliksa Smuglewicza i prosząc o wyeliminowanie obligu i oddanie go mojéj żonie: poszukiwany wielą odezwami urzędowemi przez sąd ziemski Lidzki W. Felix Smuglewicz rok drugi nieraczy dla niepojętych przyczyn dać urzędowéj wiadomości, o podaniu wymienionéj prośby; przez co naraża na štrat wiele w interessach i powątpiewanie publiczne; zmuszony jestem przypomnieć i prosić przez ogłoszenie w gazetach W. Pana Feliksa Smuglewicza o zawiadomienie sądu ziemskiego Lidzkiego o podanéj prośbie 17 listopada 1861 roku z poświadczeniem sądowém. PIOTR BIAŁOKOZ. 3—80

Прибывшіе въ Вильно съ 18 по 20 февраля 1863 г.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКИ. Полков. гр. Влад. Бобринской; стат. сов. Аггеенко; отстав. полков. Эдуардъ Ертель; отстав. маіоръ Павелъ Кіяковски; С.-Петер. улан. полка маіоръ Шпеіеръ; тит. сов. Густавъ Боговутъ; пом. Влад. Лопацински съ женою; пом. маіорша Бржозовская; пом. Ген. Керсновски; отст. пор. Маріянъ Кіяковски; отст. пор. Иванъ Эртель; пор. Капор. пѣхот. полка Костюрини; купцы: Фридерикъ Фишеръ, Адольфъ Манoсевичъ, Беніяминъ Маносевичъ, купец. агентъ Бернекеръ, Нурикъ.

Przyjechali do Wilna od 18 do 20 lutego 1863 r.

HOTEL POZNAŃSKI. Półkow. hr. Wład. Bobryński; radca st. Aggiejenko; dymis. półkow. Edward Ertel; dymis. major Paweł Kijakowski; St.-Petersbur. ułań. półku major Szpejer; radca hon. Gustaw Bogowut; ob. Wład. Łopaciński z żoną; ob. majorowa Brzozowska; ob. Henryk Kiersnowski; porucz. dym. Marijan Kijakowski; dym. por. Jan Ertel; porucz. Karpor. półku Kostiurini; kupcy: Fryderyk Fiszer, Adolf Manosewicz, Benijamin Manosewicz, agent kupiec. Bernecker, kupiec Nurik.

Одобрено Ценсурою. 20 Февраля 1863 г. Вильно.

W drukarni A. H. Kirkora.

ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Отъ Виленскаго Приказа общественнаго Призрѣнія объявляется, что въ присутствіи его будетъ производиться 8 числа марта мѣсяца текущаго 1863 года торгъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу съ 11 сентября сего же года, въ двѣнатцатилѣтнее арендное содержаніе, принадлежащей приказу въ г. Вильнѣ при Виленскомъ воспитательномъ домѣ Ісусъ Младенецъ состоящей, каменной бани, за которую и въ настоящее время уплачивается въ годъ аренды 642 р. сереб. Посему желающіе участвовать въ таковыхъ торгахъ, благоволятъ прибыть въ приказъ, въ назначенное время, съ благонадежными залогами, имѣя въ виду, что количество залога при подачѣ прошенія о допущеніи къ торгамъ должно быть представлено въ размѣрѣ уплачивающейся нынѣ за эту баню годичной аренды, съ коей начнется и торгъ, а послѣ торговъ оно должно быть дополнено до годичной аренды, въ коей сія баня заторгована будетъ; кондыціи же, на которыхъ отдается означенная баня, могутъ быть разсмотриваемы въ Приказѣ желающими и до наступленія торговъ. Февраля 12 дня 1863 года. 2—101

Гродненская палата государственныхъ имуществъ объявляетъ, что въ присутствіи ея 8 и 12 чиселъ марта 1863 г. будутъ производиться торги, на отдачу въ 24-хъ лѣтнее содержаніе 10,00 десятинъ сѣнокосной и пастбищной земли Бѣльстокскаго уѣзда въ урочищахъ Райство и Селище, за каковую землю предложено уже дохода по 25 руб. въ годъ. Желающіе участвовать въ сихъ торгахъ обязаны въ означенные сроки явиться лично въ палату или прислать свои объявленія въ запечатанныхъ конвертахъ, съ залогами въ наличныхъ деньгахъ или кредитныхъ билетахъ, соотвѣтствующими годовому доходу, могущему достигнуть на торгахъ. Какъ же земля сія находится въ весьма близкомъ разстояніи отъ урочища Высокосточекъ гдѣ, еврей Константиновскій устраиваетъ мельницу стоимостью въ 3000 руб., то съемщикъ земли въ Райствѣ и Селищѣ не долженъ предопринимать устройства на сей землѣ такихъ заведеніи, кои моглибы возвысить воду и препятствовать очисткѣ шлюзовъ при Высокосточской мельницѣ, подвергаясь въ противномъ случаѣ отвѣтственности по 109 ст. св. зак. гражд. т. XII части II (изд. 1857 года) На обезпеченіе сего, кр мѣ общаго залога на содержаніе земли съемщикъ долженъ представить залогъ соотвѣтственно стоимости мельницы въ урочищѣ Высокосточекъ, тое есть 3000 руб. съ какимъ условіемъ согласились принять уже ту землю Евреи Шевель Ляпиперъ и Ицко штейнъ.

Дѣлопроизводитель *Вроблевскій*
Столоначальникъ *Милевскій* 2—67

Въ Присутствіи Кіевской коммиссаріатской коммиссіи назначены торгъ 17 а переторжка 21 чиселъ іюня сего 1863 года, на продажу состоящаго въ отборномъ ея сортѣ лома мѣди: Красной 276 пуд. заключающагося изъ котловъ, кастрюль кружекъ кубовъ и другихъ вещей, въ числѣ коихъ имѣются не отдѣльныя желѣзныя части, какъ то въ котлахъ дужки и ушки и желтой 1999 пуд., заключающагося изъ касочныхъ приборовъ, съ желѣзными винтиками въ столбикахъ, лапкахъ и полоскахъ гербовъ; гренадъ пряжекъ, съ желѣзными ушками и шпиньками, пуговицъ, барабановъ съ желѣзными крючками и разныхъ другихъ вещей, каковыя желѣзныя части какъ припаянныя неотдѣльны и заключаются въ вышепоказанномъ вѣсѣ лома. Къ этимъ торгамъ вызываются желающіе, равно могутъ быть присланы отъ нихъ запечатанныя объявленія съ назначеніемъ рѣшительныхъ цѣнъ.

Торги будутъ произведены на основаніи правилъ, постановленныхъ въ III книгѣ III раздѣла I час. свод. зак. граж. изд. 1857 года, и объ утвержденіи торговъ, будетъ представлено на разсмотрѣніе коммиссаріатскаго департамента военнаго министерства; по утвержденіи же оныхъ купленный ломъ долженъ быть вывезенъ изъ магазиновъ коммиссіи въ продолженіи одного мѣсяца со дня дачи покупщику о томъ объявленія. 2—74

Кіевское Губорнское Управленіе по предложенію Г. Начальника Кіевской Губерніи и на основаніи состоявшагося 13 ноября постановленія вызываетъ неизвѣстно куда скрывшагося и по свѣдѣніямъ находящагося нынѣ за границею, проживавшаго Сквирскаго уѣзда въ С. Васильевкѣ, вольно-практикующаго Лекаря Франца Касперова Лабудзинскаго возвратиться въ отечество въ определенный правил. прилож. къ ст. 1850. т. X зак. гражд. отъ 1857. г. час. 2. § 2. срокъ, т. е. пребывая въ Европѣ въ шести мѣсячный, а пребывая въ другихъ частяхъ свѣта въ восемнадцати мѣсячный съ послѣдняго припечатанія сего объявленія въ Вѣдомостяхъ. Ноября 20 дня 1862 года.

Вѣрно: Совѣтникъ *Янкуліо*.
Столоначальникъ *Щиржецкій*. 2—45

Wileński urząd opieki powszechnéj niniejszém ogłasza, iż w onym odbędzie się 8-go marca 1863 roku licytacja, z prawnym we trzy dni przetargiem na wydzierżawienie od 11-go września tegoż roku z terminem dwunastoletnim, należącéj do urzędu w m. Wilnie przy Wileńskim domu przytułku dla dzieci „Dzieciątko Jezus" znajdującéj się murowanéj łaźni, przynoszącéj obecnie rocznego dochodu 642 rub. sr. Życzący uczęstniczyć w rzeczonéj licytacji raczą przybyć do urzędu w terminie oznaczonym z pewnemi ewikcjami, mając na względzie, iż ilość ewikcji, przy podaniu deklaracji o przypuszczeniu do licytowania, ma być złożoną w miarę obecnego dochodu rocznego od którego się też zacznie licytacja, a po licytacji takowa ilość ma być dopełnioną do arendy rocznéj w jakiéj zostanie łaźnia zalicytowaną; warunki licytacyjne mogą być przejrzane w urzędzie i przed zaczęciem licytacji 12 lutego 1863 rokn. 2—101

Grodzieńska izba dóbr państwa ogłasza, iż w urzędzie jéj 8-go i 12 marca 1863 roku odbędzie się licytacja na 24-letnie wydzierżawienie 10,00dz. sianożęci i pastwisk, w pcie białostockim w uroczystkach Rajstwo i Sieliczcze położonych, za jakowe ofiarowano już dochodu po 25 rub. rocznie. Życzący uczęstniczyć w téj licytacji powinni zgłosić się do izby na rzeczone terminy, albo nadesłać swoje propozycje w opieczętowanych kopertach z ewikcjami w gotowiznie lub biletach kredytowych, odpowiedniemi summie dochodu mogącéj być przyznaną na licytacji. Ponieważ zaś grunta te leżą bardzo blizko od uroczyska Wysokistoczek, gdzie starozakonny Konstantynowski buduje młyn wartością na 3000 rs., przeto dzierżawca gruntów w Rajstwie i Sieliszczu, nie powinien przedsiębrać takich zakładów, któreby mogły podnosić wodę i przeszkadzać oczyszczeniu szluz przy młynie Wysokostockim, podlegając w razie przeciwnym odpowiedzialności według art. 109 zb. pr. cyw. T. XII cz. II (wyd. 1857 r.) Na ubezpieczenie tego, prócz ogólnéj ewikcji dzierżawnéj, arendarz powinien złożyć kaucję odpowiednią wartości młyna Wysokostockiego, t. j. 3000 rub. sr. pod jakiemi warunkami już zgodzili się wziąść te grunta starozakonni Szewel Latener i Icko Sztejn.

Sekretarz W r ó b l e w s k i.
Nacz. Stołu M i l e w s k i. 2—67

W urzędzie kijowskiej kommissji kommisorjackiéj naznaczona została licytacja 17 a przetarg 21 czerwca 1863 roku na sprzedaż zostającéj w wyborowym gatunku staréj miedzi (miedzi czerwonéj) 276 pudów, składających się z kotłów rądlów, garnuszków kubłów i innych przedmiotów, w liczbie których znajdują się też części żelazne nieoddzielne jako to przy kotłach pokrywy i uszki i mosiędzu 1948 pudów, który składa się z aparatów do kaszkietów ze szrubkami żelaznemi w słupkach, gryfach i t. d. z herbów, granat, sprzążek z uszkami żelaznemi i spinkami, z guzików, bębnów z kruczkami żelaznemi i innych sprzętów, w których części żelazne jako przynitowane nie są odłączone i zawierają się w wyż wymienionéj wadze starzyzny.

Życzący licytować, raczą się zgłosić do kommissji lub przysłać opieczętowane deklaracje z oznaczeniem cen ostatecznych.

Licytacja odbędzie się na mocy przepisów w III ks. III Dz. 1 cz. Zb. pr. cyw. (wyd. 1857 r.) i o zatwierdzeniu licytacji, będzie przedstawiono do departamentu kommissorjackiego przy ministerjum wojny. Po ukończeniu licytacji zakupiona starzyzna powinna być wywieziona z magazynu kommissji w przeciągu jednego miesiąca od dnia oświeszczenia o tém kupującemu. 2—74

Kijowski rząd gubernjalny z polecenia p. naczelnika gubernji i z mocy nastałego 13 listopada postanowienia, wzywa, niewiadomo gdzie zostającego obecnie za granicą, zamieszkałego w Skwirski p-cie we wsi Wasilówce, wolno praktykującego lekarza, Franciszka syna Kaspera Łabudzińskiego, aby powrócił do ojczyzny w ustanowionym przepisie dodat do art. 1850 t. X. pr. cyw, z 1857 r. cz. 2. § 2 terminie t. j. jeśli się znajduje w Europie— w sześć miesięcy, a w innych częściach świata— w ośmnaście miesięcy od daty ostatniego w dziennikach obwieszczeni. 20 listopada 1862 r.

Zaświadczył; Radca J a n k u l i o.
Nacz. stołu S z c z y r z e c k i. 2—45

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что вслѣдствіе постановленія его, 4 декабря 1862 года послѣдовавшаго, на удовлетвореніе долговъ помѣщика Станислава Ржонсницкаго, признанныхъ подлежащими безспорному взысканію вошедшими въ законную силу постановленіями Лидскаго земскаго суда, какъ то: а) женѣ титулярнаго совѣтника Аннѣ Токаржевской по заемному письму 1900 руб. съ процентами съ 28 Мая 1860 года; б) дворянкѣ Перковской за забранную у нея сбрую и упряжь 36 руб. 60 коп.; в) женѣ подполковника Мальвинѣ Франкенштейнъ 1000 руб.; г.) отставному унтеръ-Офицеру Лукѣ Прокофьеву по двумъ заемнымъ письмамъ 500 руб. съ процентами отъ обѣихъ суммъ; д) (по требованію Гродненской палаты государственныхъ имуществъ) за неотданную въ казну ремонтную движимость имѣнія Гощева 22 руб. $45\frac{1}{2}$ коп., и е) казенныхъ нодатей и прочихъ повинностей 377 руб. 61 коп., подвержена въ публичную продажу часть имѣнія Здановцевъ упомянутаго Ржонсницкаго, составляющаяся изъ новоустроеннаго фольварка Баличе Лидскаго уѣзда во 2 Станѣ положеннаго, заключающаго 129 дѣсятинъ земли и наличныхъ временно-обязанныхъ крестьянъ мужескаго пола 21, и женскаго 22 души, оцѣненнаго по дѣсятилѣтней сложности средняго чистаго годоваго дохода 3506 руб. и для произвѣденія таковой продажи назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 7 числа мая мѣсяца сего 1863 г. съ 11 часовъ утра, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Января 12 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Секретарь *Комаръ*.
Столоначальникъ *Кодзь*. 3—52

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что вслѣдствіе постановленія его, 31 декабря 1862 года состоявшагося, на удовлетвореніе признанныхъ подлежащими безспорному взысканію долговъ помѣщика Аницетія Довнара, а именно: а) наслѣдникамъ бывшаго уѣзднаго предводителя дворянства Ширипа, по заемному письму 100 руб.; б) помѣщику Петру Келпшу по двумъ заемнымъ письмамъ въ остальномъ занадплатою количествѣ 1600 руб.; в) Терезіи Буйницкой по обязательству 760 руб., и г) дворянину Титу Замбржицкому по заемному письму 600 руб. и по контракту на двѣ усадьбы въ деревни Запорье 216 руб. съ процентами, отъ всѣхъ сихъ суммъ по разсчету, подвержено вторично въ публичную продажу населенное имѣніе Обуховка упомянутаго Довнара, Дисненскаго уѣзда во 2 станѣ состоящее, заключающее 213 дес. земли, оцѣненное по 10 лѣтней сложности средняго чистого годоваго дохода 5280 руб. и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 2 числа мая мѣсяца сего 1863 года съ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою, съ тѣмъ, что покупщики, на сихъ вторичныхъ торгахъ, по случаю безуспѣшности первыхъ, на основаніи примѣчанія къ 2143 ст. X Т. т. II, за продаваемое имѣніе могутъ предлагать сумму и ниже оцѣнки. Желающіе разсматривать бумаги, относящіяся къ сей продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Января 30 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ*
Секретарь *Комаръ*
Столоначальникъ *Кодзь*. 3—77

С. Петербургская сохранная казна, по положенію, своему 16 октября 1862 года состоявшемуся, симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться, съ аукціоннаго торга, заложенное и просроченное имѣніе помѣщика Антона Антоновича, Пеньковскаго Кіевской губерніи, Чигиринского уѣзда, въ селѣ Крымкахъ, 1889 дес. 17 саж. земли при 271 душѣ крестьянъ по 8 ревизіи, въ доставленной же губернскимъ правленіемъ описи показано земли 1261 дес. 212 саж, и крестьянъ по 10 ревизій 269, на коемъ долга сохранной казнѣ состоитъ 11870 р. Имѣніе Пеньковскаго будетъ прдаваться со всею принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной строеніе и съ переводомъ долга по правиламъ сохранной казны, кто пожелаетъ. Торгъ же назначается 7, съ переторжкою 11 марта 1863 г. въ 2 часа по полудни, почему желающіе купить и благоволятъ явиться въ сохранную казну въ назначенный день и подписаться къ торгу, и во всякое до торга время, разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 3—43

Минскій приказъ общественнаго призрѣнія симъ объявляетъ, что будетъ въ ономъ продаваться съ аукціоннаго торга заложенное и просроченное имѣніе Дворецъ, помѣщика Станислава Людвигова Быковскаго, состоящее Минской губерніи Бобруйскаго уѣзда въ 4 станѣ, въ коемъ и принадлежащихъ къ оному мѣстечкѣ Городкѣ, деревняхъ Кнытахъ и Заполье, поселено по 10 ревизіи временно обязанныхъ дворовыхъ людей 3 и крестьянъ 220, итого 223, а на лицо 242, съ принадлежащею къ нему землею и всякимъ на оной господскимъ строеніемъ. Торгъ навначается 8 а переторжка 12 апрѣля 1863 года въ 11 часовъ утра. Почему желаю-

Rząd gubernjalny wileński ogłasza, iż z mocy postanowienia onego w dniu 4 grudnia 1862 r. nastałego na opłacenie długów ob. Stanisława Rząśnickiego przyznanych do wyegzekwowania prawomocnemi postanowieniami lidzkiego sądu ziemskiego, jako to: a) żonie radcy hon. Annie Tokarzewskiéj za obligiem 1900 r. z procentami od 28 maja 1860 r. b) dworzance Perkowskiéj za zabrane u niej rząd i uprząż 36 r. 60 kop. c) żonie podpułkownika Malwinie Frankensztejn 1000 r d) dym. podoficerowi Łukaszowi Prokofjewowi, za dwóma obligami 500 r. z procentem od obydwóch summ, e) (na zapotrzebowanie grodzieńskiéj izby dóbr państwa) za niepowróconą do skarbu zapasową ruchomość majęt. Goszczewa 22 rub. $45\frac{1}{2}$ k. i f.) skarbowych podatków i innych powinności 377 r. 61 k.— oddaje się na licytację część majątku Zdanowcow rzeczonego Rząśnickiego, składająca się z nowowybudowanego folwarku Balicze, p-ttu lidzkiego w 2 cyrkule leżącego, ze 129 dzies. gruntu i 21 dusz męz. i 22 żeń. włuścian czasowo-obowiązkowych, oszacowanego podług 10-cio letniego dochodu rocznego przeciętciowo 4506 r. Termin licytacji naznacza się w sali posiedzeń rządu na 7 maja 1863 r. o godzinie 11 zrana z prawnym we trzy dni przetargiem. Życzący przejrzeć papiery téj sprzedaży dotyczące, mogą je znaleźć w 3 wydziale, 8 stole tegoż rządu. 12 stycznia 1863 r.

Radca G i e c o ł d
Sekretarz K o m a r
Nacz. stołu K o d ź 3—52

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż w skutku postanowienia onego 31 grudnia 1862 r. nastałego, na opłacenie uznanych za bezspornie podlegające wyegzekwowaniu długów obywatelskich Anicetego Downara, a mianowicie: a) spadkobiercom b. powiatowego marszałka Szyryna za obligiem 100 rub.; b) obywatelowi Piotrowi Kiełpszowi za dwóma obligami, w pozostałéj za nadpłatą ilości 1,600 rub. c) Teresie Bujnickiéj za obligacją 760 rub. i d) szlachcicowi Tytusowi Zambrzyckiemu za obligiem 600 rub. i za kontraktem na dwie siedziby we wsi Zaporje 216 rub, z procentem od wszystkich tych summ po rozrachunku oddany został powtórnie na publiczną licytację osiadły majątek Obuchówka rzeczonego Downara, p-ttu dziśnieńskiego w 2 cyrkule położony i zawierający 213 dz. gruntów. oszacowany podług 10-cio-letnich w przecięciu czystych dochodów rocznych 5280 rub. i dla odbycia takowéj licytacji naznaczono w izbie posiedzeń tegoż sądu termin 2-go maja 1863 roku o godzinie 11-téj zrana z prawnym we trzy dni przetargiem, z tém, iż kontrahenci na téj powtórnéj licytacji, z powodu nieudania się pierwszéj, na mocy uwagi do art. 2143 t. X. cz. II. za sprzedawany majątek mogą ofjarować summę chociażby i niższą od oszacowania. Życzący przejrzeć papiery téj sprzedaży dotyczące, mogą je znaleźć w 3 wydziale 8 stole tegoż rządu. Stycznia 30 1863 roku.

Radca G i e c o ł d.
Sekretarz K o m a r.
Nacz. st. K o d ź. 3—77

S-t Petersburska kassa zachowawcza z decyzji swéj 16 października 1862 roku nastałéj ogłasza, iż w onéj sprzedawać się będzie z licytacji zastawiony i niewykupiony majątek obyw. Antoniego Pieńkowskiego gub. kijowskiéj p-tu czehryńskiego w siole Krymkach położony; zawierający 1889 dzies. 17-ście sążni gruntu i 271 dusz włościan podług 8 rewizji. W przedstawioném z rządu gubernjalnego opisaniu, wykazano gruntu 1261 dzies. 212 sąż i włościan podług 10 rewizji 269. Długu do kassy liczy się 11,870 rub. Majątek ten sprzedawać się będzie ze wszystkiemi gruntami i budowlami doń należnemi i z przelewem długu kassowego wedle życzenia. Licytacja odbędzie się 7, a przetarg 11 marca o 2 godzinie po południu. Życzący kupić raczą zgłosić się do kassy na termin, gdzie też mogą rozpatrzyć papiery, sprzedaży dotyczące.

Ekspedytor N a u m ó w. 3—43

Miński Urząd powszechnéj opieki ogłasza, iż w nim sprzedawać się będą przez licytację, zastawione i w terminie niewykupione dobra Dworzec obyw. Stanisława syna Ludwika Bykowskiego, położone w gub mińskiéj w p-cie bobrujskim w 4 cyrkule, w których razem z należącem do nich miasteczkiem Horodkiem i wsiami Kulysze i Zapole, osiadłych podług 10 popisu czasowo-obowiązkowych dusz dwornych 3 i włościan 220 razem 223, a obecnie 242, z należącemi gruntami i wszelkiemi budowlami dworskiemi. Licytacja naznacza się 8-go a przętarg 12 kwietnia 1863 r. o 11 godzinie z rana. Życzący uczęstniczyć, raczą przybyć do urzędu, gdzie mogą w każdym

щіе купить и благоволятъ явиться въ сей приказъ въ назначенный день и во всякое до торга время разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся. 3—58

Кіевское губернское управленіе по предложенію г. начальника Кіевской губерніи и на основаніи состоявшагося 13 ноября постановленія, вызываетъ неизвѣстно куда скрывшагося, и по свѣдѣніямъ находищагось нынѣ за границею, помѣщика Кіевской губерніи, Бердичевскаго уѣзда, сс. Сягнаевки и Закутинецъ, Адама Вилежинскаго возвратиться въ отечество въ опредѣленный правил., прилож. къ ст. 1850 т. X зак. граж. изд. 1857 г. част. 2 § 2 срокъ, т. е. пребывая въ Европѣ въ шести мѣсячный, а пребывая въ другихъ частяхъ свѣта въ восемнадцати мѣсячный отъ послѣдняго припечатанія сего объявленія въ вѣдомостяхъ. Ноября 20 дня 1862 года.

Вѣрно: Совѣтникъ *Янкулію.*

Столоначальникъ *Щиржецкій*

Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что вслѣдствіе постановленія его 26 Ноября 1862 года состоявшагося, на удовлетвореніе долговъ Виленскихъ обывателей дворянъ: коллежскаго секретаря Осипа Осипова и матери его Людвики Ивановой, рожденной Либельтъ Струмиловъ, признанныхъ подлежащими безспорному взысканію съ однаго Осипа Струммилы: а) коллежскому секретарю Амброзію Иванову Чербишевичу по заемному письму 2800 руб.; б) Виленскому банкиру Александру Салонову Гейману по тремъ заемнымъ письмамъ 12000 руб.; в) губернскому секретарю Болеславу Иванову Тераевичу по сохранной роспискѣ 100 руб., и г) дворянину Бышинскому по заемному письму 500 р.; и съ Людвики Струммиловой: а) банкиру Гейману по заемному письму 6000 руб., и сверхъ того по обязательству ея Струммиловой совмѣстно съ мужемъ своимъ Осипомъ Антоновымъ Струммилою выданному бывшему предводителю дворянства Станиславу Ясенскому въ остальномъ за надплатою количествѣ 3000 р., а также не признанныхъ еще въ установленномъ порядкѣ подлежащими безспорному взысканію, коллеж. ассесору Пинабелю по 3 заемнымъ письмамъ 8525 р., квартальному надзирателю Врублевскому 100 р., полковнику Шенигу 6 руб., и дворянину Ардрею Квятовскому 7 руб., дворянину Теофилю Станиславову Гуцевичу по ассекураціонно дарственному документу титулярнымъ совѣтникомъ Осипомъ Струмилою, ему Гуцевичу и брату его Казимиру выданному и 4 сентября 1837 г., въ виленскомъ уѣздномъ судѣ явленному 1000 р., роднымъ сестрамъ дворянкѣ Емиліи Ивановской и Аннѣ Сальмоновичевой да отставному поручнику Станиславу Лаврентьеву Гуцовичу, на основаніи духовнаго завѣщанія дворянки Сыбиліи Мазуркевичевой по заемному письму выданному 20 Апрѣля 1849 года 2000 руб., Виленскому мѣщанину еврею Мордуху Щломовичу Марку Плунгянскому по заемному письму 300 руб., коллежскому регистратору Осипу Соколовскому по сохранной роспискѣ 3500 руб., мѣщанину Войцѣховичу по заемному письму 457 р., помѣщику Яздовскому 1500 р., титулярному совѣтнику Выбрановскому а по переказу его Виленскимъ пріютамъ 9 руб. и банкиру Гейману издержекъ понесенныхъ на поддержаніе дома упомянутыхъ Струммиловъ по содержанію въ арендѣ по двѣнадцати-лѣтнему контракту 18 Іюля 1855 года совершенному 376 р. 76 коп., и уплоченной за оной квартирной повинности 376 р. 76 коп., подверженъ въ публичную продажу двуэтажный домъ съ флигелями, огородами: цвѣтнымъ, фруктовымъ и варивнымъ и прочими принадлежностями въ г. Вильнѣ 1-й части 4 квартала, при Струммиловской улицѣ подъ N. 1227, 1249 и 1615, частью на городской, а частью из неизвѣстно кому принадлежащей землѣ, присваиваемой городомъ, состоящій, принадлежащій упомянутымъ Людвикѣ и сыну ея Осипу Струммиламъ оцѣненной по восьмилѣтнѣей сложности средняго чистаго годоваго дохода въ 2880 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи сего правленія срокъ торгамъ 2 числа мая мѣсяца сего 1863 года, съ 11 часовъ утра съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дня переторжкою; желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ этой публикаціи и продажѣ, могутъ найти оныя по 3 отдѣленію 8 столу сего правленія. Января 9 дня 1863 года.

Совѣтникъ *Гецолдъ.*

Секретарь *Комаръ.*

Столоначальникъ *Кодзь.* 3—46

Отъ Виленскаго приказа общественнаго призрѣнія объявляется, что въ присутствіи его будетъ преизводиться 8 числа марта мѣс. текущаго 1863 года торгъ, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на оддачу съ 29 Сентября сего же года, въ трехгодичное арендное содержаніе принадлежащаго приказу, въ г. Вильнѣ подъ N 207 около Ратушной площади состоящаго, каменнаго дву-этажнаго дома, за который въ настоящее время уплачивается въ годъ аренды 568 руб. сер. Посему желающіе участвовать въ таковыхъ торгахъ благоволятъ прибыть въ Приказъ, въ назначенное время, съ благонадежными залогами, имѣя въ виду что количество залога при подачѣ прошенія въ допущеніи къ торгамъ должно быть представлено въ

czasie przejrzeć dokumenta tej sprzedaży dotyczące

Członek ciągły Jerzy Poznański. 3—58.

Kijowski rząd gubernjalny z polecenia p. Naczelnika gubernji i z mocy postanowienia własnego z 13 listopada, wzywa nieobecnego i podług wiadomości zostającego obecnie za granicą ob. gub. kijowskiéj p-ttu berdyczowskiego ze wsi Sygrzajewki i Zakutyniec Adama Wileżyńskiego, aby powrócił do ojczyzny w ustanowionym przypisie dodat. do art. 1850 t. X. pr. cyw. wyda. r. 1857 cz. 2, § 2, terminie, t. j. jeśli jest w Europie—w sześć miesięcy, a jeśli w innych częściach świata w ośmnaście miesięcy od daty ostatniego w dziennikach ogłoszenia. 10 listopada 1862 r.

Zaświadczył: Radca Jankulio.

Nacz. stołu Szczyrzecki. 3—44

Wileński rząd gubernjalny ogłasza, iż z postanowienia swego 28 listopada 1862 r. nastałego, na opłacanie długów obywateli Wileńskich, dworzan sekretarza kollegjalnego Józefa syna Józefa i matki jego Ludwiki córki Jana urodzonéj Libelt, Strumiłłów, jako bezsprzecznie należących od Józefa Strumiłły: a) sekretarzowi kollegjalnemu Ambrożemu Czerbiszewiczowi za obligiem na 2800 rub. b) Wileńskiemu Bankierowi Aleksandrowi Hejmanowi za trzema obligami 12,000 rub. c) sekretarzowi gub. Bolesławowi Terasewiczowi za rewersem depozytowym 500 rub. i d) dworzaninowi Byszyńskiemu za obligiem 500 rub.; a od Ludwiki Strumiłłowéj; a) bankierowi Hejmanowi za obligiem 6000 rub. i prócz tego w skutek zobowiązania się Strumiłłowéj razem z mężem Józefem Strumiłłą wydanego b. marszałkowi Stanisławowi Jasieńskiemu w pozostałéj za nadpłatą ilości 3000 rub. oraz niezasądzonych jeszcze należytą koleją do wyegzekwowanie assesorowi kol. Pinabelowi za trzema obligami 8525 r., dozórcy kwartalnemu Wróblewskiemu 100 r., półkownikowi Szczenigowi 6 r. i dworzaninowi Andrzejowi Kwiatkowskiemu 7 r., dworzaninowi Teofilowi Gucewiczowi, za assekuracyjno-darczym dokumentem przez radcę honor. Józefa Strumiłłę jemu Gucewiczowi i bratu jego Kazimierzowi wydanym 4 września 1837 r. w Wileńskim sądzie powiatowym aktykowanym, 1000 rub., siostrom rodzonym dworzance Emiiji i Annie Salmonowiczowéj i dymissjonowanemu porucz. Stanisławowi Gucewiczowi, na mocy testamentu dworzanki Sybilli Mazurkiewiczowéj, za obligiem wydanym 20 kwietnia 1849, 2000 rub.; mieszczaninowi Wileńskiemu, żydowi Morduchowi Szlomowiczowi Markowi Płungiańskiemu za obligiem 300 rub., regestratorowi koll. Józefowi Sokołowskiemu za rewersem depozytowym 3500 rub., mieszczaninowi Wojciechowiczowi za obligiem 457 rub., obywatelowi Jazdowskiemu 1500 r., radcy honor. Wybranowskiemu, a po przekazie jego do przytułków Wileńskich 9 rub. i bankierowi Hejmanowi za koszta na podtrzymanie domu Strumiłłów po wytrzymaniu w arendzie za 12-to-letnim kontraktem uczynionym 18 lipca 1855 r., 376 r. 76 k. i za opłacaną z onego powinność kwaterniczą 519 rub. 68 kop.—oddaje się na licytację dwupiętrowy dom ze skrzydłami; ogrodami: kwiatowym, fruktowym i warzywnym, oraz innemi akcydencjami w m. Wilnie, 1-éj części, 4 kwartale przy ulicy Strumiłłowskiéj pod N-r 1227, 1249, 1615, w części na miejskiéj, a w części na niewiadomo do kogo należących gruntach, które miasto sobie przyswaja, położony i należący do rzeczonych Ludwiki i syna jéj Józefa Strumiłłów, oszacowany podług ośmioletniéj intraty czystéj przecięciwo wziętéj 2880 r.—termin téj licytacji mającéj odbyć się w sali posiedzeń rządu naznaczony został na 2 maja 1863 r. o 11-éj godz. przed połud., z prawnym we trzy dni przetargiem. Życzący przejrzeć papiery téj sprzedaży dotyczące, mogą znaleźć takowe w 3 wydziale, 8 stołu tegoż rządu. 9 stycznia 1863 r.

Radca Giecołd.

Sekretarz Komar.

Naczel. st. Kodź. 3—46.

Urząd Wileńskiéj powszechnéj opieki niniejszém ogłasza, iż w onym odbędzie się dnia 8-go marca 1863 roku licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem, na trzechletnie wydzierżawienie należącego do tegoż urzędu w m. Wilnie przy placu ratuszowym pod N. 207 murowanego dwupiętrowego domu, za który obecnie płaci się arendy rocznéj 568 r. sr. Życzący uczęstniczyć w rzeczonéj licytacji raczą przybyć do urzędu w terminie oznaczonym, z pewnemi ewikcjami mając na względzie, iż wysokość ewikcji przy podaniu prośby o przypuszczenie do licytacji, powinna być złożona w miarę otrzymywanego obecnie dochodu rocznego z rzeczonego domu, od któréj się też zacznie licytacja, a po licytacji ilość ta ma być dopełniona do arendy rocznéj, w jakiéj

размѣрѣ уплачивающейся нынѣ за этотъ домъ годичной аренды, съ коей начнется и торгъ, а послѣ торговъ оно должно быть дополнено до годичной аренды, въ коей сей домъ заторгованъ будетъ; кондиціи же, на которыхъ отдается означенный домъ, могутъ быть разсматриваемы въ приказѣ желающими и до наступленія торговъ. Февраля 7 дня 1863 года.

И. д. Непр. Члена *Нагловскій*

Секретарь *Хорошевскій*

Столоначальникъ *Запасникъ.* 1—91

Виленской губерніи, Ошмянскій уѣздный судъ, объявляетъ что 11-го числа марта мѣсяца сего 1863 года будутъ производится въ имѣніи Богдановкѣ торги съ 12 часовъ утра до 4 часовъ того же дня на продажу движимаго имущества, принадлежащаго умершему нынѣ помѣщику Францу Карчевскому. Почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на обозначенное число въ имѣніе Богдановку.

Засѣдатель *Рачкевичъ.*

Секретарь *Равдовичъ.* 1—53

Отъ Гродненской палаты государственныхъ имуществъ симъ объявляется, что 15 будущаго марта оъ присутствіи ея будутъ производится торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ 24-хъ лѣтнее арендное содержаніе, съ экономическаго срока 23 Апрѣля 1863 года Сокольскаго уѣзда фермы Яловки, заключающей вообще 70,53 дес. разнаго рода удобной земли съ исчисленнымъ доходомъ 66 руб. 16 коп и сверхъ того за годичную лѣсосѣку причисленнаго къ ней лѣснаго участка 9 руб. 1—46

Виленская евангелическо-реформатская коллегія симъ объявляетъ, что 5 марта сего года будутъ въ оной производиться торги, а чрезъ три дня переторжка на отдачу съ 23 апрѣля сего года въ арендное содержаніе вакантной Дзѣвалтовской плебаніи, имѣющей положеніе Ковенской Губерніи, въ Вилкомирскомъ уѣздѣ, въ пяти верстачхъ отъ г. Вилкомира. Желающіе участвовать въ торгахъ, благоволятъ явиться въ коллегію къ означенному сроку, съ надлежащими залогами. Февраля 6 дня 1863 года.

Президентъ колл. *Э. Гротковскій.В.*

И. д. генеральнаго секр. В. *Арамовичъ.*

1—86.

dom zostanie zalicytowany; warunki, na jakich oddaje się ten dom, mogą być przejrzane w urzędzie przed nastaniem licytacji.

P. ob. członka ciągłego Nagłowski.

Sekretarz Choroszewski.

Naczelnik stołu Zapasnik. 1—91

Oszmiański sąd powiatowy ogłasza, iż 11 marca 1863 roku odbędzie się w dobrach Bohdanówka licytacja od godziny 12 z rana do 4-éj po południu na sprzedaż ruchomości, należącéj do zmarłego obywatela Franciszka Karczewskiego, Życzący mieć udział w licytacji raczą przybyć na oznaczony termin do Bogdanówki

Assesor Raczkowicz

Sekretarz Rawdowicz 1—52

Grodzieńska izba dóbr państwa ogłasza, iż 15 przeszłego marca odbędzie się w urzędzie jéj licytacja z prawnym we trzy dni przetargiem, na wydzierżawienie w 24 lat od 23 kwietnia 1863 r. p-cie sokolskim fermy Jałówki zawierającéj 70, 53 dzies. zdatnéj i nie użytecznéj ziemi, z wyliczonym dochodem 66 rub. 16 kop. i prócz tego za coroczny wyrąb lasu z zaliczonego do onej ucząstku lasu 9 rub.

1—46

Wileński Ewangelicko-Reformowane Kollegjum ogłasza, iż w niem 5 marca t. r będą się odbywały targi a po trzech dniach przetarg na odanie w dzierżawę wakującéj Dziewałtowskiéj plebanji, leżącéj w gubernji Kowieńskiéj, powiecie Wiłkomierskim o 5 wiorst do Wiłkomierza. Życzący przeto brać udział w tych targach, raczą przybyć w terminie wyrażonym do Kollegjum z należytemi ewikcjami. 6 lutego 1863 roku.

Prezydent Kollegjum E. Grotkowski

Pom. Sekr. Jen. W. Aramowicz 1—86

Одобрено Ценсурою, 20 Февраля 1863 г. Вильно.

W drukarni A. H. Kirkora.